

Stavovi opće populacije o starenju i starijim osobama

Vugrin, Mihael

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:344757>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

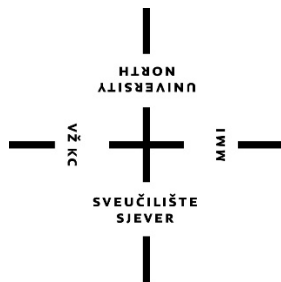
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

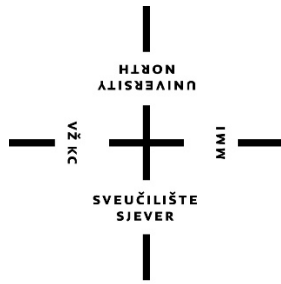
**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 1875/SS/2024

Stavovi opće populacije o starenju i osobama starije dobi

Mihael Vugrin, 0336057534

Varaždin, rujan 2024. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za sestrinstvo

Završni rad br. 1875/SS/2024

Stavovi opće populacije o starenju i osobama starije dobi

Student

Mihael Vugrin, 0336057534

Mentor

Andreja Bogdan, viši predavač

Varaždin, rujan 2024. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za Sestrinstvo

STUDIJ Stručni prijediplomski studij Sestrinstva

PRESTUPNIK Mihael Vugrin

MATIČNI BROJ 0336057534

DATUM 15. rujna 2024.g.

KOLEGIJ Zdravstvena psihologija

NASLOV RADA Stavovi opće populacije o starenju i starijim osobama

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Attitudes of the general population about aging and the elderly

MENTOR Andreja Bogdan, dipl. psiholog

ZVANJE viši predavač, klinički psiholog

ČLANOVI POVJERENSTVA

- dr.sc. Melita Sajko, predsjednica
- Andreja Bogdan, v.pred., mentorica
- Željka Kanižaj Rogina, pred., članica
- Valentina Novak, v.pred., zamjenska članica
-

Zadatak završnog rada

BROJ 1875/SS/2024

OPIS

Starenje je složen proces postupnih i spontanih promjena koje se javljaju u organizmu, karakteriziran progresivnim slabljenjem fizioloških funkcija, degeneracije tkiva i organa, što na kraju dovodi do prestanka životnih funkcija. U užem smislu, starenje počinje nakon faze rasta i razvoja pojedinca. Iako je starenje poznat fenomen, često mu se ne posvećuje posebna pažnja. Starenje se ne smije tretirati i gledati kao bolest, već kao prirodni fiziološki proces koji zahtjeva prihvaćanje. Ovaj proces može se percipirati pozitivno, pružajući priliku za novi pogled na život. Stavovi prema starenju i starijim osobama značajno utječu na percepciju vlastitog starenja, kao i na odnose, predrasude i stigmatizaciju starijih osoba. Stoga je važno razumjeti starenje kroz različite aspekte kako bi se poboljšala kvaliteta života starijih osoba. Cilj rada je: opisati starenje s biološkog i psihološkog aspekta, opisati aspekte kvalitete života starijih osoba, uključujući fizičke, emocionalne i socijalne dimenzije, opisati aspekte zdravstveno poželjnog ponašanja koji doprinosi zdravom i uspješnom starenju, naglasiti važnost promocije zdravstveno ispravnih odluka i ponašanja u kontekstu uloge medicinske sestre u procesu starenja. Izraditi anketu za potrebe istraživanja čiji je cilj ispitati stavove opće populacije o starenju osobama starije životne dobi, prikupljene podatke obraditi i interpretirati u skladu s podacima iz relevantne literature.

ZADATAK ISTRUČEN

17.09.2024.

POTPIS MENTORA

[Signature]

Predgovor

Izrazito se želim zahvaliti mentorici Andreji Bogdan na strpljenju, razumijevanju, stručnosti i vodstvu kroz pisanje ovog završnog rada. Želio bi se zahvaliti i obitelji te radnim kolegicama, kolegama i voditeljicama Doma za starije i nemoćne osobe Koprivnica bez čijeg strpljenja, dobre volje, truda i bezbroj zamjena ne bi bio u mogućnosti ostvariti ovaj cilj. O psihičkom zdravlju osoba starije dobi rijetko kad razmišljamo i ovo je jedan od razloga odabira ove teme; naime na trenutnom radnom mjestu kao medicinski tehničar u domu za starije i nemoćne osobe nerjetko primjećujem da su te osobe toliko pune empatije i ljubavi koju, nažalost, nerijetko nemaju kome podijeliti. O osjećanju i što boljem starenju potrebno je educirati jer je neminovno to posljednja stanica na životnom putu.

Sažetak

Starenje je neizbježan proces. Bolji životni uvjeti i medicinska skrb produljili su prosječnu životnu dob, ali ljudi nisu dulje mladi i zdravi nego se povećava udio osoba starije životne dobi u ukupnom broju stanovnika. Osobe starije životne dobi suočavaju se s brojnim preprekama i životnim promjenama. U profesionalnom radu s osobama starije životne dobi, osim znanja i vještina koje posjeduju medicinske sestre/tehničari, na kvalitetu pruženih usluga mogu utjecati i njihovi stavovi, stereotipi i predrasude. Osobe starije životne dobi u riziku su od diskriminacije, kako okoline tako i stručnih osoba, pa je osvještavanje stavova i predrasuda koje imamo prema njima način unaprjeđenja kvalitete usluge u zdravstvenom sustavu. Edukacija zdravstvenog osoblja jedan je od efikasnijih načina na koji se može prevenirati pojava diskriminacije prema osobama starije životne dobi. Provedeno je istraživanje u kojem je sudjelovalo 189 sudionika iz cijele Hrvatske, a najviše sudionika bilo je iz Koprivničko-križevačke županije. Sudionici su odgovarali na 43 pitanja, od kojih se 6 odnosilo na sociodemografske podatke. Ostalih 37 pitanja odnosilo se na znanja, stavove i predrasude o starenju i osobama starije životne dobi. Rezultati istraživanja pokazuju da su stavovi o starenju i osobama starije dobi uglavnom pozitivni, a negativni stavovi prema negativnim stereotipima. U ovom istraživanju sudionike najviše zabrinjava gubitak samostalnosti i ovisnost o drugima (40,74%) u starijoj životnoj dobi te za uspješno starenje smatraju da bi najviše doprinjela veća financija pomoć (30,69%). Sudionici iskazuju da se osobe starije dobi često osjećaju zanemareno (75,66%). Sudionici se strogo ne slažu da su osobe starije dobi nesposobne (52,4%), ali se slažu da su diskriminirane u društvu (66,66%) i socijalno izolirane (70,37%). Također vidljiva je suglasnost oko tvrdnje da su prepuštene same sebi (41,27%), a ukoliko nemaju obitelj (73,01%) složili su se da su potpuno prepuštene same sebi. Sudionici iskazuju da se o psihičkom zdravlju osoba starije dobi nedovoljno govori (77,25%). Sudionici se slažu da je nedovoljno domova za osobe starije dobi (87,30%) te da država ne ulaže dovoljno novaca u taj sektor (87,30%). Sudionici su također prikazali nedoumicu sa tvrdnjom da osobe starije dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima (51,84%) što može upućivati u neznanje tog dijela osobnosti i potreba osoba starije dobi. Ovi rezultati pokazuju da opća populacija uviđa problematiku osoba starije dobi, brine o njima, voli njihovo društvo te pozitivno gleda na njih, ali također pokazuje potrebitost edukacije, promocije zdravlja, prevencije bolesti i daljnjoj senzibilizaciji društva kako bi se osigurala sigurna, ugodna i kvalitetna sredina za suživot i prikladnu zaštitu osoba starije životne dobi.

Ključne riječi: osobe starije dobi, starija životna dob, predrasude, stav, stereotip

Summary

Aging is an inevitable process. Improved living conditions and medical care have extended average life expectancy, but people are not necessarily remaining youthful and healthy longer; instead, the proportion of elderly individuals in the overall population is increasing. Older adults face numerous challenges and life changes. In professional work with elderly individuals, the quality of service provided can be influenced not only by the knowledge and skills of nurses/technicians but also by their attitudes, stereotypes, and prejudices. Elderly individuals are at risk of discrimination from both society and professionals, making awareness of biases and attitudes a way to improve service quality within the healthcare system. Educating healthcare staff is one of the most effective ways to prevent discrimination against older adults. A study was conducted with 189 participants from across Croatia, with most respondents coming from the Koprivničko-križevačka županija. Participants answered 43 questions, six of which pertained to sociodemographic data. The remaining 37 questions focused on knowledge, attitudes, and prejudices about aging and elderly individuals. The results of the study indicate that attitudes toward aging and elderly individuals are generally positive, with negative attitudes directed toward harmful stereotypes. The study found that participants are most concerned about the loss of independence and dependence on others in old age (40.74%) and believe that financial assistance would contribute most to successful aging (30.69%). Participants indicated that elderly individuals often feel neglected (75.66%). While 52.4% of participants strongly disagreed with the statement that older adults are incapable, 66.66% agreed that they are discriminated against in society, and 70.37% considered them socially isolated. Additionally, there was agreement that elderly individuals are left to fend for themselves (41.27%), and if they lack family support, participants agreed at a rate of 73.01% that they are completely left on their own. Participants also expressed that mental health issues among the elderly are insufficiently addressed (77.25%). Furthermore, 87.30% of participants agreed that there are too few nursing homes for elderly individuals, and the same percentage felt that the government does not invest enough in this sector. Participants showed some uncertainty regarding the statement that elderly individuals lose sexual attractiveness for themselves and others (51.84%), which may indicate a lack of awareness about this aspect of elderly individuals' personality and needs. These findings suggest that the general population recognizes the challenges faced by older adults, values their company, and holds a positive view of them. However, there is also a clear need for further education, health promotion, disease prevention, and societal awareness to ensure a safe, comfortable, and high-quality environment for coexistence and adequate protection of elderly individuals.

Key words: elderly people, older age, prejudice, attitude, stereotype

Popis korištenih kratica

SŽD Starija životna dob

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Starenje	3
2.1. Tjelesne promjene tijekom starenja	3
2.2. Psihičke promjene tijekom starenja	4
3. Uspješno i zdravo starenje	6
4. Stavovi i predrasude prema osobama starije dobi.....	8
4.1. Komponente stava i promjene stava	9
5. Načini smanjivanja diskriminacije, predrasuda i stereotipa prema osobama starije životne dobi	11
6. Uloga medicinske sestre/tehničara u suzbijanju diskriminacije, predrasuda i stereotipa prema osobama starije životne dobi te promociji uspješnog starenja i brizi o osobama starije životne dobi	12
7. Istraživački dio rada.....	14
7.1. Cilj istraživanja	14
7.2. Metode rada i sudionici.....	14
7.3. Rezultati istraživanja.....	18
8. Rasprava.....	45
9. Zaključak.....	49
10. Literatura.....	51

1. Uvod

Starenje možemo definirati kao proces postupnih i spontanijih promjena u organizmu kojeg obilježavaju slabljenje fizioloških funkcija, propadanje organa i tkiva, a sveobuhvatno i organizma u cijelosti. Kada sagledamo u užem smislu starenje počinje završetkom razvoja i rasta jedinice [1]. Prema ovoj definiciji možemo reći da čovjek stari od kraja svoje adolescencije, što je kod djevojaka od 16. do 18. godine i kod dječaka od 18. do 20. godine [2]. Kada kažemo da tijelo stari, zapravo govorimo o teoriji staničnog starenja koja posljedično dovodi do starenja cijelog organizma. Teorija staničnog starenja prethodnica je teoriji marginotomije gdje je 1973.g. ruski znanstvenik A. M. Olovnik otkrio da se krajevi kromosoma nakon svake stanične diobe nepotpuno udvostručuju, a tako i skraćuju. Uz dodatna istraživanja zaključilo se da je upravo to jedan od glavnih mehanizama tako zvanog biološkog sata [1]. Možemo stoga sa sigurnošću reći da tijelo svakodnevno stari i usporava svoje određene mehanizme. Čovjek oduvijek pokušava naći lijek besmrtnosti tj. spriječiti vlastito starenje i umiranje. Prema podacima u Europi 2019.g. 90.5 milijuna ljudi je starije od 65. godine te je pretpostavka da će do 2027.g. ta brojka biti 129.8 milijuna ljudi [3]. Ovi podaci nam govore da naše stanovništvo stari, napredkom medicine prosječni životni vijek u posljednjih 50 godina povećao se za 10 godina [4]. Udio stanovništva starijih od 65 g. iznosi 22,34% od ukupnog broja stanovnika u Hrvatskoj, pri čemu udio muškaraca u toj dobi iznosi 19,28% ukupnog muškog stanovništva, a udio žena te dobi iznosi 25,19 % ukupnog ženskog stanovništva [3].

U doba digitalizacije, tehnologije i informiranosti, informacije o tome kako zdravo i uspješno stariti ne bi trebala biti nepoznanica. Sam stav prema starenju i osobama starije dobi ovisi i o mnogim drugim faktorima. Stav o starenju i osobama starije dobi utječe na samo razmišljanje i stav prema vlastitom starenju, odabiru zdravstveno ispravnih odluka, a tako i samom odnosu prema osobama starije dobi. U prošlosti osobe starije dobi su se smatrale mudrima, poštivalo ih se i uvažavalo u društvenoj sredini. Promjene životnog stila, činjenica da sve češće odrasla djeca ne žive sa svojim roditeljima, vrednovanje životnog i radnog iskustva u radnim sredinama, javne politike i drugi društveni čimbenici doprinijeli su promjenama stavova prema starenju i osobama starije životne dobi.

Podatci prikupljeni ovim anketnim istraživanjem, koje je provedeno tijekom rujna 2024.g. na području Varaždinske i Koprivničko-križevačke županije te grada Zagreba, omogućili su nam uvid u stavove o osobama starije dobi i starenju. Interes za ovu temu proizlazi iz činjenice da je veći broj poslova medicinske sestre/tehničara vezan za brigu o osobama starije životne dobi, zbog čega je i u dodiplomskoj i poslijediplomskoj edukaciji medicinskih sestara/tehničara potrebno posebnu pozornost posvetiti sadržajima kojima se povećavaju kompetencije za rad s

osobama starije životne dobi (nadalje SŽD). Edukacija o potrebama SŽD potrebna je i za opću populaciju kako bi osobe SŽD što dulje ostale samostalne u brizi o sebi, dobro se psihički osjećale i ostale aktivne u društvenom životu.

2. Starenje

Starenje je prirodna i multifaktorska pojava koju karakteriziraju nakupljanje degenerativnih procesa koji posljedično dovode do višestrukih promjena i oštećenja unutar molekularnih puteva. Navedene promjene i oštećenja ugrožavaju funkciju stanica i tkiva [5]. Starenje je stoga najvažniji faktor za nastanak gotovo svih kroničnih nezaraznih bolesti: dijabetes, kardiovaskularne i neurološke bolesti. Kao što je već navedeno, oštećuju DNK, djeluju genotoksično, dovode do oksidativnog stresa, promjena u ekspresiji gena i nekodirajućeg RNK [5]. Osoba starije životne dobi je ona koja ima više od 65 godina starosti i to je kronološki pokazatelj starosti, dok je biološka utjecaj vanjskih i unutarnjih faktora na stanicu. Biološka dob uzima u obzir funkcionalne, biokemijske, anatomske, stanične ili molekularne mjere koje su u korelaciji s dobi i koje mogu odražavati zdravstveno stanje određenih vrsta stanica i/ili organskih sustava [6].

2.1. Tjelesne promjene tijekom starenja

Starost najčešće povezujemo sa slikom osobe starije dobi sijede kose, pognutog stava, slabije pokretne i naborane kože - sve je to dio tjelesnih promjena tijekom starenja. Starenje svakako utječe na gotovo sve organske sustave. Lokomotorni sustav je sustav za kretanje sastavljen od mišića, kostiju i spojeva među kostima; mišići su aktivna sastavnica, a kosti pasivna sastavnica lokomotornog sustava [7]. Tijekom starenja fiziološki dolazi do promjene posture, promjena u potpornom tkivu, kostima, zglobovima i mišićima. Tijekom starenja dolazi do fiziološke zakrivljenosti kralježnice tj. povećanjem torakalne kifoze i izravnavanje lumbalne lordoze te to uzrokuje karakterističan staj s izbočenom glavom i nagnutim gornjim segmentom trupa, fleksije u koljenima i kukovima uz sve veću sklonost prijelomima. Što se tiče zglobova, brojni procesi unutar zglobova, kao što su gubitak elastičnosti i debljina hrskavica, uveliko utječe na njegovu ulogu, kretanje, opseg pokreta i opterećenje. Dolazi do kalcifikacije zglobova čime oni postaju krući. Mineralni sastav kostiju gubi se povećanjem dobi, koštana masa je sve manja te brojni anabolički procesi uzrokuju da kosti i mišići postepeno gube svoju glavnu ulogu, a to je slobodno kretanje i mogućnost podnošenja tereta. Svime navedenim smanjuje se tjelesna aktivnost koja posljedično utječe na čvrstoću i kvalitetu kosti tj. cijelog lokomotornog sustava [8]. Usporava se metabolička aktivnost koja utječe na gotovo sve strukture i sustave u organizmu, pa tako i kožu. Koža gubi svoju elastičnost, atrofira, nastaju bore, gube se žlijezde znojnice te se gubi potkožna strukture kože. Samo srce postaje slabije, smanjuje se frekvencija, dolazi do ateroskleroze, nakupljanja masnih naslaga na krvnim žilama, zadebljanje intime, krvne žile gube svoj elastičnost, sve su to promjene koje se događaju na krvožilnom sustavu i srcu.

Respiratorni sustav izloženiji je za infektivne bolesti pluća jer je smanjena mogućnost regeneracije i promjene stanica pluća. Smanjuje se funkcija alveolarnih makrofaga čime se dodatno povećava rizik za respiratornu infekciju. Promjene na kostima i mišićima također imaju usko povezanu ulogu sa ekspirijem i inspirijem tj. samom ventilacijom, a tako i prevencijom respiratornih infekcija.

Promjene vizualnog i vestibularnog sustava također su prisutne: smanjena oština vida, promjena boja, suho oko, smanjena osjetljivost na kontrast, smanjena prilagodba na mrak, smanjeno prikupljanje zvuka, raspoznavanje zvuka te slabljenje sluha [7]. Sve navedene promjene fiziološki se događaju osobama SŽD, ovisno o svakom pojedincu te promjene događaju se prije ili kasnije.

Probavni sustav također se usporava čime dolazi do brojnih problema, od malnutricije pa sve do nemogućnosti pražnjenja crijeva, hemeroida te opstipacije. Također nezaobilazno je reći da dehidracija, smanjenje osjećaja žeđi, propadanje okusnih pupoljaka te promjene na probavnom sustavu dovode do malnutricije koja sama po sebi dovodi brojnu problematiku. Također mokraćni i spolni sustav: dolazi do oslabljenog zadržavanja soli i vode u organizmu, mogućnost inkontinencije, smanjenje cijelokupne funkcije bubrega, opadanje testosterona, estrogena i progesterona, smanjenje funkcije spolnih žlijezda i lubrikacije te problemi sa erekcijom [7]. Sve navedene promjene dio su procesa starenja organizma kojem slabe brojne funkcije, no prevencija, promocija zdravih odluka i edukacija o starenju svakako uveliko mogu prolongirati brojni niz faktora koji navedene procese ubrzavaju.

2.2. Psihičke promjene tijekom starenja

Starija životna dob je predispozicije za pojavu brojnih kroničnih bolesti i praćena je specifičnim stresorima u raznim životnim situacijama. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije procijenjeno je da udio osoba starije dobi u ukupnom svjetskom stanovništvu je od oko 12% do 22% (od 2015.), a da su najčešći mentalni i neurološki poremećaji u ovoj dobnoj skupini demencija i depresija, koji su prisutni kod 5% do 7% svjetske populacije osoba starije dobi. Mnogi zdravstveni djelatnici i osobe starije dobi su nedovoljno upoznati s problemima mentalnog zdravlja, a zbog stigme ili srama osobe starije dobi često odbijaju potražiti pomoć.

Faktore koji utječu na starenje možemo podijeliti na intrinzične i ekstrinzične. U intrinzične ubrajamo genetiku i genetske predispozicije prema psihičkim i fizičkim bolestima, dok ekstrinzične svrstavamo u npr. životne stresore, način prehrane, stil života itd. Osobe starije dobi mogu doživjeti stres koji je prisutan kod ljudi svih dobnih skupina, ali stresori koji se puno češće javljaju u starijoj životnoj dobi su trajni gubitak fizičkih kapaciteta i smanjenja

spособnost samostalnog funkcioniranja, gubitak važnih osoba i ovisnost o drugim ljudima. Općenito je veća vjerojatnost da ih pogode životni događaji kao što su žalovanje zbog gubitka bliskih osoba ili prijatelja te pad socioekonomskog statusa odlaskom u mirovinu [6]. Starenjem mozak i živčane stanice dobivaju manje krvi, slabije se oporavljaju, smanjuje se vokabular, kratkotrajno pamćenje, sposobnost usvajanja novih znanja i sposobnosti te prisjećanje riječi no sve te promjene sagledano iz fizioloških promjena su vrlo blage, a nekad i jedva primjetne [9].

Osobe SŽD svakako imaju određene karakteristike svojstvene dobi: teže prihvaćanje novih spoznaja, opadanje stvaralačkog i produktivnog mišljenja, teže prilagođavanje novonastalim situacijama te kratkoročno zadržavanje pozornosti i koncentracije. Psihički poremećaji koje povezujemo sa starijom dobi, ili pak najčešće susrećemo u toj dobnoj skupini su: Alzheimerova bolest, vaskularna demencija, konfuzna stanja delirijskog tipa, amnestički sindrom, depresija, paranoidne reakcije, hipohondrija, anksioznost i depresija [10]. U same mentalne poremećaje osoba starije dobi ubrajamo sve psihičke poremećaje koji se javljaju i u odrasloj dobi, a koji su se najvjerojatnije javili i ranije. Najčešće su to: staračka zaboravljivost i demencije. Staračka zaboravljivost manifestira se tako da se osoba teško prisjeća događaja od prethodnog dana, ali bez teškoća sjećaju se događaja od prije nekoliko godina. Demencije su pak poremećaji kojima mozak prestaje normalno funkcionirati pa bolesnik postaje zaboravan, smeten te može čak izgubiti vezu s vanjskim svijetom. Neki od simptoma demencije su: zanemarivanje higijene, zanemarivanje vlastite sigurnosti, dezorijentacija u vremenu, među ljudima i u prostoru, zanemarivanje prehrane, ponavljanje istih pitanja, gubljenje u poznatim prostorima i mjestima te nesposobnost izvršavanja uputa [11]. Podatak da oko 15% osoba SŽD pati od nekog oblika mentalnog poremećaja ili razvije mentalnu bolest pokazuje nam važnost daljnjeg istraživanja i edukacije o njima. Također činjenica je da se psihičko zdravlje osoba starije dobi često zanemaruje ili ne liječi jer se pripisuje normalnom tijeku starenja što stvara dodatne tegobe u nošenju osoba starije dobi sa psihičkim poremećajima, a tako i smanjuje kvalitetu života osoba SŽD [12]. Edukacija o svim aspektima starenja i njihovoj problematici te promocija uspješnog starenje ključna je za dobrobit osoba starije životne dobi.

3. Uspješno i zdravo starenje

Uspješno starenje kao pojam koristi se od 1961.g. kada ga je Robert Havighurst uveo i opisao kroz tri komponente: izbjegavanje bolesti, angažiranost i održavanje visoke razine tjelesnog i kognitivnog funkcioniranja [13]. Nadalje, definicija koja se često koristi, a nadovezuje se na tri komponente R. Havighurst-a glasi kao sposobnost očuvanja ili daljnjeg razvoja potencijala i aktivnosti u starijoj životnoj dobi [14]. Kako bi se postiglo uspješno starenje zadnjih pedeset godina na Harvardskom Sveučilištvu provodi se istraživanje koje je dalo šest prediktora za uspješno starenje. Ti prediktori su: nepušenje ili prestanak pušenja u mlađoj dobi, umjereno pijenje alkohola, umjerena tjelesna težina, fizičko vježbanje, stabilan brak i uspješno, zrelo suočavanje s problemima [15]. U Republici Hrvatskoj u istraživanju koje je provedeno 2016.g. osobe od 60. godine života laički su definirale uspješno starenje kroz aspekte dobrog zdravlja, dobrim osjećanjem vezanim za sebe te sposobnost brige o sebi [16]. Osobe SŽD primjećuju izazove na koje nailaze te je s toga izrazito zanimljivo da su sudionici u istraživanju dobro osjećanje vezano za sebe stavili visoko na drugo mjesto. Naime, očuvane kognitivne sposobnosti i dobro psihičko zdravlje su dio uspješnog i zdravog starenja jer je psihičko zdravlje u velikoj korelaciji sa fizičkim zdravljem. Osobama SŽD neizmjereno su važne dvije vrste socijalne podrške: socioemocionalne i instrumentalne. Socioemocionalne se odnosi na ljubav i prijateljstvo drugih osoba, dok instrumentalna podrška se odnosi na pomoć u potrebi [13]. Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar objavilo je vodič kroz 14 uputa za aktivno, zdravo i produktivno starenje.

Te upute glase:

- primijeniti aktivno, zdravo, produktivno starenje tijekom cijelog života,
- stalna tjelesna aktivnost,
- stalna psihička aktivnost,
- pridržavanje smjernica za pravilnu prehranu za osobe starije dobi,
- smanjiti unos "5b" u hrani (bijelo brašno, bijela riža, sol, mast i bijeli šećer),
- spriječiti debljinu u ranijoj starosti,
- nepušenje i neovisnost o lijekovima, alkoholu, crnoj kavi, opijatima i drugim sredstvima ovisnosti,
- produljenje radnog vijeka,
- prijenos znanja, vještina, životnog i radnog iskustva na mlađe osobe,
- seksualna aktivnost kao sastavnica ljubavi,

- aktivno razvijanje komunikacije i poticanje druženja, vježbanje prilagodbe na stresne događaje te izbjegavanje osamljenosti,
- osobna i okolišna higijena,
- neprihvatanje predrasuda i neznanja o starenju i starosti kao bolesti, nemoći i ovisnosti o drugima,
- pridržavanje uputa liječenja i uzimanje lijekova pod nadzorom liječnika [17].

Pridržavanje navedenih uputa pozitivno se odražava na kvalitetu života, neprihvatanje negativnih stereotipa, zadovoljstvo osobe i adekvatno, zdravo i uspješno starenje. Od 2021. do 2030.g. obilježava se desetljeće zdravog starenja Ujedinjenih naroda kojima je cilj uz pomoć globalne suradnje osigurati poboljšanje života osoba starije dobi, njihove obitelji i zajednica u kojima žive [18]. Promocijom zdravog i uspješnog starenja medicinske sestre/tehničari mogu doprinijeti osiguranju uvjeta za zdravo i mirno starenje.

4. Stavovi i predrasude prema osobama starije dobi

Stav je stečena, relativno trajna i stabilna struktura pozitivnih ili negativnih emocija, vrijednovanja i ponašanja prema nekom objektu [19]. Predrasuda pak je unaprijed stvoren pozitivan ili negativan sud i uvjerenje o nekom ili nečem. Takve prosudbe su najčešće neopravdana pojednostavljena i osiromašana svojstva i osobina pripadnika neke skupine ljudi, u ovom slučaju osoba SŽD tj. osoba iznad 65. godina starosti [20]. Stereotip je sklop pojednostavljenih i pretjerano uopćenih osobina koje se pridaju svim pripadnicima neke društvene skupine [21]. Osobine karakteristične za stereotipe su: ljude karakterizira po vidljivim značajkama kao što su spol, nacionalnost, rasa i slično, zatim se svim članovima te skupine pripisuje posjedovanje istih značajki te na posljetku bilo koji pojedinac za kojeg se percipira da je pripadnik te grupe da i posjeduje stereotipne značajke [22]. Također prema Penningtonu postoje četiri posljedice stereotipa na diskriminaciju i predrasude: stereotipi djeluju tako da precjenjuju stvarne razlike koje postoje između skupine, stereotipi podcjenjuju razlike unutar skupine, stereotipi izobličuju stvarnost jer precjenjena ili podcjenjena razlika unutar skupina što nerijetko nema veze s istinom te stereotipi su negativni stavovi koje ljudi primjenjuju s ciljem opravdanja diskriminacije ili potencijalnog sukoba s drugima [23]. Prema literaturi, tj. prema Palmore-u izdvajaju se osam pozitivnih te devet negativnih stereotipa povezanih sa starenjem. Pozitivni stereotipi su: ljubaznost, pouzdanost, bogatstvo, ljubaznost, politički utjecaj, mudrost, sloboda, vječna mladost i sreća. Negativni stereotipi su: starost, ružnoća, gubljenje pamćenja, boležljivost, umno nazadovanje, beskorisnost, depresija, siromaštvo i izoliranost [23]. Prema kombinaciji istraživanja također izdvajamo sedam kategorija stereotipa prema osobama SŽD, a to su: utučenost, ozbiljna narušenost funkcioniranja, mrzovoljnost, povučenost, konzervativnost, "dobri djed i baka" te "zlatna doba" [22].

Neki smatraju da stereotipi ne bi postojali da su u potpunosti pogrešni, no slažu se također da su nerijetko preuveličani i generalizirani. Uvidom u stereotipe trebao bi se smanjiti njihov utjecaj na stvaranje predrasuda i naše ponašanje prema drugoj osobi, odnosno diskriminacije na osnovi pripadnosti.

Predrasude povećavaju spremnost za diskriminativna ponašanja prema pojedincima određenih karakteristika, od čega nisu izuzete ni osobe starije životne dobi [24]. Dobna diskriminacija u današnje vrijeme zaista nije nepoznata pojava. U istraživanju u Velikoj Britaniji trećina osoba iznad 52. godine života doživjelo je neki oblik dobne diskriminacije, a iznad 65. godine života i više od trećine tj. 37% [22]. Diskriminacija osoba SŽD može se uvidjeti kroz veliku stopu nezaposlenosti u odnosu na druge dobne skupine, lošiju zdravstvenu skrb, loš

zdravstveni tretman, dugo čekanje na red, neljubaznost medicinskog osoblja, zanemarivanje u domovima za starije i nemoćne osobe i tako dalje [25].

4.1. Komponente stava i promjene stava

Ljudi imaju sklonost da pojave tumače i opažaju u skladu sa svojim stavovima. Razlikujemo tri psihološke komponente stava: kognitivnu, emocionalnu i konativnu komponentu [26]. Kognitivna ili spoznajna komponenta stava jesu vjerovanja i saznanja prema objektima koji su vezani uz stav, te su najvažnija ona uvjerenja koja obuhvaćaju pripisivanje negativnih ili pozitivnih osobina prema objektu. Emocionalna, osjećajna ili afektivna odnosi se na osjećaje koji su u vezi s objektom, te se zasnivaju na osjećajima i vrijednostima ljudi. Ta komponenta se manifestira kao stupanj odbojnosti ili dopadljivosti prema određenom objektu. Konativna, bihevioristička ili pak način ponašanja zasniva se na opažanju vlastitog ponašanja i označava namjere ponašanja prema tom istom objektu [27]. U primjeru sa kućnim ljubimcima: kognitivna bi se sačinjavala od vjerovanja da su kućni ljubimci dio obitelji ili znanja o njihovoj ulozi u dinamici vlasnika i ljubimca, emocionalni bi se sačinjavao od toga da li se kod osobe budi gađenje ili radost prema kućnim ljubimcima, te konativna koja bi se sačinjavala od prijašnjih iskustva s kućnim ljubimcima ili namjere za budućim udomljavanjem ljubimaca [28].

U primjeru sa osobama SŽD te tri komponente bi izgledale ovako:

- Kognitivna-osobe starije dobi su važan/nevažan dio obitelji i njihova uloga je vrlo važna/nevažna
- Emocionalno-osobe starije dobi u pojedincu bude pozitivne ili negativne emocije
- Konativna - osobe starije dobi su u prijašnjim iskustvima ostavile pozitivan ili negativan trag

Važno je naglasiti da stav ne mora imati sve tri komponente već može biti baziran samo na jednoj dominantnoj komponenti.

Također prema Wilsonu stav možemo podijeliti na eksplicitne i implicitne pri čemu eksplicitni označavaju stavove kojih smo svjesni, dok implicitni stavovi su nedostupni svijesti, ali mogu utjecati na ponašanje [28]. Diskriminacija sadrži sve tri komponente stava: stereotip čini osnovu kognitivnog stava, predrasuda ima izraženu emocionalnu komponentu te diskriminacija koja je konativna komponenta stava. Kako ne bi došlo do diskriminacije potrebno je mijenjati stav.

Stav općenito pojedinac izgrađuje i stvara tijekom životnog iskustva, u granicama svojih općih fizičkih i psihičkih mogućnosti uz nasljeđe i sposobnostima koje je u životu uspio razviti. Sam stav ovisi uveliko o društvenoj sredini i situaciji. Mijenjanje stavova možemo smatrati kao

formiranje stavova u promijenjenim uvjetima. Na samo mijenjanje stavova zapravo utječu sve komponente koje utječu i na stvaranje samog stava. Uspješnost promjene stava ovisi o jačini dominantne komponente stava. Bitna stavka koja uveliko utječe je društvo i društvena sredina, ali samo mijenjanje stavova ne ostvaruje se i ne mijenja na osnovi samo jednog ili jednolikog principa zbog čega su stavovi otporni na promjene [29].

5. Načini smanjivanja diskriminacije, predrasuda i stereotipa prema osobama starije životne dobi

Predrasude i diskriminacija najčešće proizlazi iz neznanja, krivih uvjerenja i pogrešnih informacija, pa jedna od glavnih stavki u borbi protiv predrasuda i diskriminacije je upravo edukacija društva [30]. U samoj borbi s diskriminacijom i predrasudama nailazimo na tri socijalno-psihologijska pristupa predrasudama: individualni pristup, međuljudski pristup te međugrupni pristup [22]. Individualni pristup temelji se na procesu unutar pojedinca, njegovih emocija i same ličnosti. Međuljudski pristup temelji se na procesima koji se događaju unutar društvenih grupa (identitet, zajednička uvjerenja i konformizam). Međugrupni pristup se temelji na proučavanju odnosa između društvenih grupa tj. članstva u grupi i socijalne kategorizacije [30]. Uvidom u izvore i temelje predrasuda, diskriminaciju i borbu protiv njih sa sigurnošću možemo reći da pravilnim pristupom možemo uveliko smanjiti, pa čak i ukloniti određene predrasude koje slijede ponašanja tj. diskriminaciju.

Diskriminacija je i pravno normirana. U Republici Hrvatskoj 1. siječnja 2009. godine donesen je Zakon o suzbijanju diskriminacije čime se osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te time stvaraju pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti [30]. U svakodnevnom životu može se utjecati na smanjenje predrasuda različitim aktivnostima npr. mladima i starijima omogućiti zajedničke aktivnosti kod kuće, školama ili zajednici, projekti u kojima sudjeluju sve dobne skupine, edukacije opće populacije o starenju i potrebama osoba SŽD, kako uvažavati njihove ideje, iskazati toleranciju i povjerenje [22].

6. Uloga medicinske sestre/tehničara u suzbijanju diskriminacije, predrasuda i stereotipa prema osobama starije životne dobi te promociji uspješnog starenja i brizi o osobama starije životne dobi

O ulozi medicinske sestre/tehničara možemo govoriti u aspektu čovjeka kao biološkog, psihološkog, duhovnog i gotovo svakog aspekta koji uključuje oblik skrbi za pojedinca. Uloga medicinske sestre isprepliće se sa prevencijom bolesti, promocijom zdravlja, a tako i suzbijanju diskriminacije, predrasuda i stereotipa mnogih ranjivih skupina, a naravno i osoba SŽD. Rad medicinske sestre/tehničara usko je povezan sa osobama SŽD jer veliki dio korisnika zdravstvenih usluga čini ta populacija. Medicinska sestra/tehničar u svome svakidašnjem radu ulazi u kontakte sa osobama SŽD, bodri ih, zadovoljava sve potrebe koje ona može zadovoljiti kako bi osobe SŽD dobile skrb koja im je nužna i potrebna. Velik dio rada medicinske sestre/tehničara jest upravo otkrivanje problema tj. procjena osobe SŽD što omogućuje definiranje trenutnih i mogućih zdravstvenih problema te identificiranje potreba za zdravstvenom skrbi nakon čega slijedi postavljanje ciljeva koji moraju biti realni i izvedivi te mjerljivi. Samim time slijedi nam izrada plana njege tj. intervencija specifičnih za dobnu skupinu i za pojedinca. Samom provedbom mjera tj. intervencijama osigurava se kvalitetna i sveobuhvatna njega osobe SŽD. Naposljetku evaluira se cilj tj. učinkovitost zdravstvene njege osoba SŽD. Ove navedene karike dio su procesa zdravstvene njege tj. svakodnevnog rada medicinske sestre/tehničara koji za svrhu ima holistički i sveobuhvatni pristup pacijentu [31]. Sama uža uloga medicinske sestre/tehničara u osoba SŽD jest da aktivno sudjeluje u provođenju strategija promicanja zdravlja, prevenciji bolesti i pružanju edukacije pacijentima i članovima obitelji, s ciljem poboljšanja dugoročnog blagostanja osoba starije dobi [32]. Nezanemariv multidisciplinarni pristup važan je kako bi se pojedincu osigurala skrb i kvalitetna zdravstvena zaštita. Specifično u radu s osobama SŽD sudjeluju brojne profesije: socijalni radnici, zdravstveni radnici, psiholozi, edukacijski rehabilitatori, logopedi i psihoterapeuti zasigurno su temelj stupa odgovarajuće zdravstvene skrbi osoba SŽD. Naime osobe SŽD susreću se sa stresorima koji zahtijevaju posebnu pažnju i brigu, jer se problemi i potrebe osoba starije životne dobi značajno razlikuju ovisno o socijalno-ekonomskom statusu, dobi, trenutnom zdravstvenom stanju i slično. Medicinska sestra/tehničar ima vrlo važnu i nezamjenjivu ulogu u brizi i njezi za osobe SŽD za što je potrebna stručnost i pravovremeni uvid u probleme te to omogućuje pružanje adekvatne skrbi i njege pojedinca. Medicinska sestra/tehničar aktivno je uključena u prevenciji diskriminacije, negativnih predrasuda i stavova. Edukacija društva o uspješnom starenju osobama starije dobi, neprepoznatoj problematici osoba starije dobi zaista je plemeniti dio sestrinske prakse. Medicinska sestra/tehničar dio je tima za brigu o osobama starije dobi, a svojim

postupcima treba doprinjeti suzbijanju negativnih predrasuda i dostojanstvenom odnosu prema osobama SŽD.

Brojne aktivnosti uključuju direktno i indirektno medicinsku sestru kao dio tima: posjete vrtićke djece domovima za starije i nemoćne osobe, promoviranje zdravstveno ispravnih odluka gdje npr. medicinska sestra/tehničar indirektno okuplja osobe starije dobi i izlaže ih drugim dobnim skupinama te se događa senzibilizacija populacije. Samim time 1. listopada od 1991. godine obilježava se Međunarodni dan starijih osoba s ciljem promicanja održivog aktivnog starenja u zajednici [33]. Taj dan obilježava se u brojnim domovima za starije i nemoćne osobe, u brojnim gradovima, županijama i državama gdje su u fokusu osobe SŽD i uspješno starenje. Samim time je dan starijih osoba prilika za senzibilizaciju društva, promociju zdravstveno ispravnih odluka, a tako i prevencija diskriminacije osoba starije životne dobi.

7. Istraživački dio rada

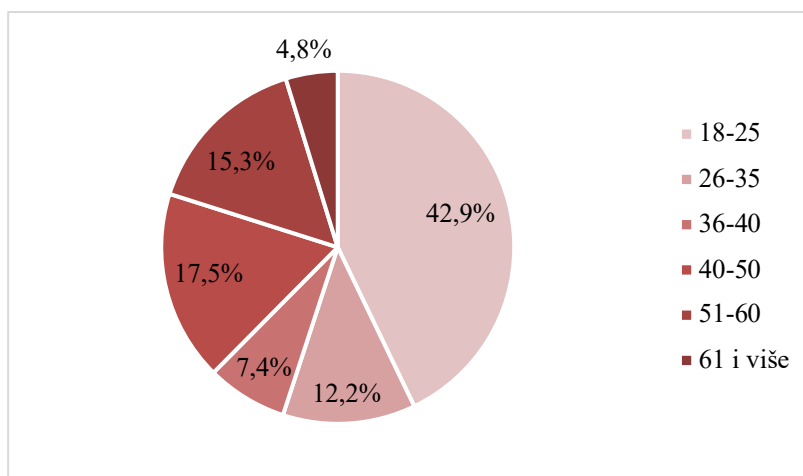
7.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati stavove i predrasude opće populacije o starenju i osobama starije dobi.

7.2. Metode rada i sudionici

Istraživanje je provedeno tijekom rujna 2024. godine na uzorku od 189 sudionika, na području Republike Hrvatske. Podatci su prikupljeni pomoći online ankete na platformi "Google Obrasci" koja je izrađena za potrebe istraživanja. Anketni upitnik sadržavao je 43 pitanja, prvih 6 odnosilo se na sociodemografske podatke i grubi probir susretanja i suživota s osobama starije životne dobi, a ostala pitanja bila su povezana s ciljem samog istraživanja. Pitanja su se sastojala od ponuđenih odgovora, od kojih je bilo moguće odabrati samo jedan odgovor, te od skale Lickertovog tipa od 1 do 5 pri čemu 1 označava "uopće se ne slažem" te 5 označava "slažem se u potpunosti". Od pitanja kojima smo ispitivali stavove, stereotipe i predrasude prema osobama starije životne dobi na 4 pitanja sudionici su birali jedan od ponuđenih odgovora. Za 33 tvrdnje koje su se odnosile na starenje i osobe starije životne dobi sudionici su izražavali stupanj svog slganja s pojedinom tvrdnjom na skali od 1 do 5.

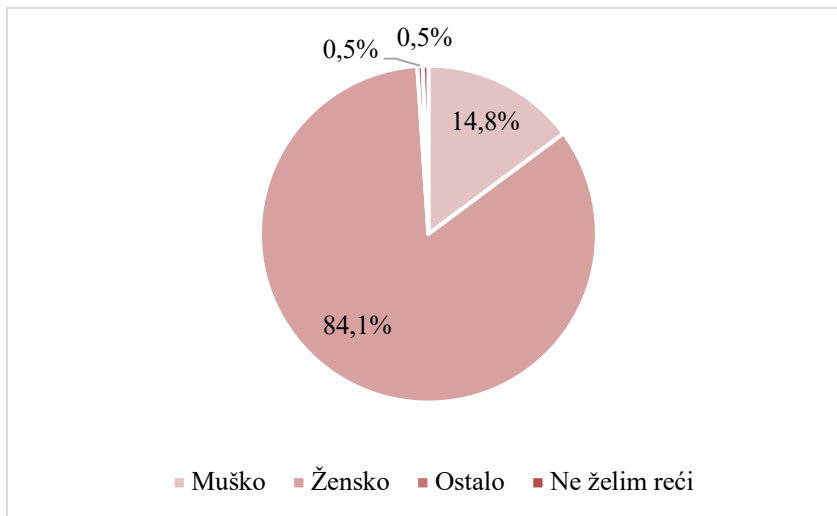
U anketnom istraživanju sudjelovalo je 189 (100%) sudionika, od kojih je 81 (42,9%) sudionik u dobi od 18 do 25 godina, 23 (12,2%) sudionika u dobi od 26 do 35 godina, 14 (7,4%) sudionika u dobi od 36 do 40 godina, 33 (17,5%) sudionika u dobi od 40 do 50 godina, 29 (15,3%) sudionika 51 do 60 godina starosti te 9 (4,8%) sudionika 61 i više godina starosti.

Grafikon 7.2.1. Podjela sudionika prema dobi

Izvor: autor

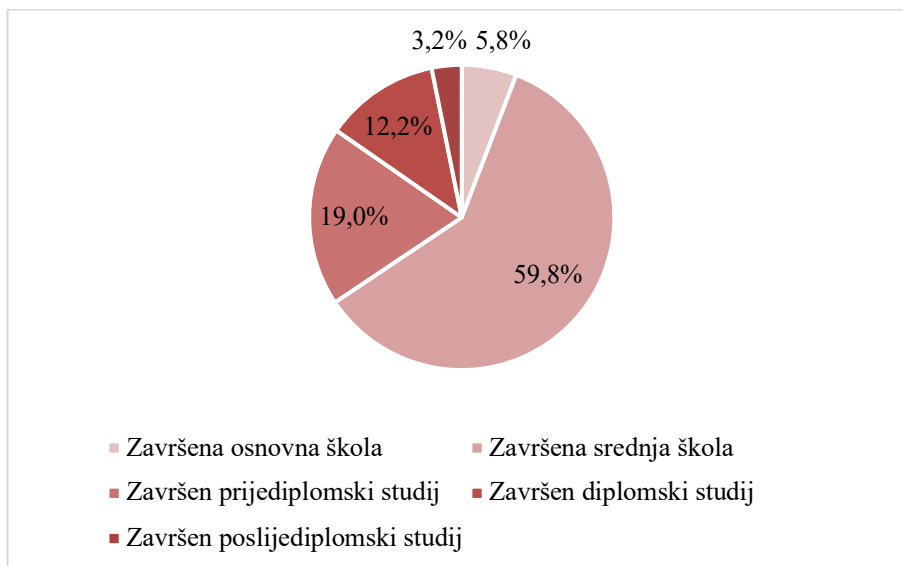
Od ukupno 189 (100%) sudionika, 159 (84,1%) su žene, 28 (14,8%) su muškarci, 1 (0,5%) ostalo te 1 (0,5%) nije htio otkriti svoj identitet.

Grafikon 7.2.2. Podjela sudionika prema spolu

Izvor: autor

Od ukupno 189 (100%) sudionika, 11 (5,8%) završilo je osnovnu školu, 113 (59,8%) završilo je srednju školu, 36 (19%) završilo je prijediplomski studij, 23 (12,2%) završilo je diplomski studij te 6 (3,2%) završilo je poslijediplomski studij.

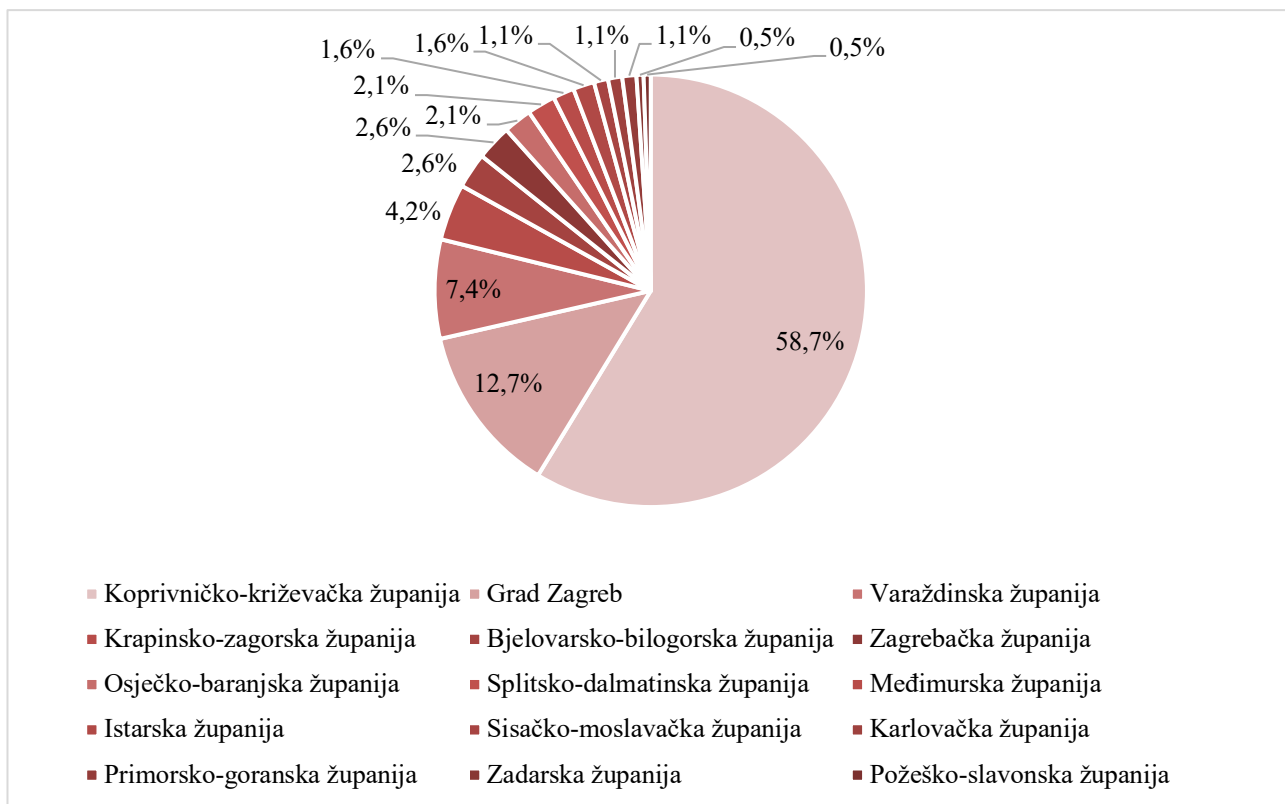

Grafikon 7.2.3. Podjela sudionika prema postignutoj razini obrazovanja

Izvor: autor

Od ukupno 189 (100%) sudionika: 111 (58,7%) živi u Koprivničko-križevačkoj županiji, 24 (12,7%) u gradu Zagrebu, 14 (7,4%) u Varaždinskoj županiji, 8 (4,2%) u Krapinsko-zagorskoj županiji, 5 (2,6%) u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, 5 (2,6%) u Zagrebačkoj

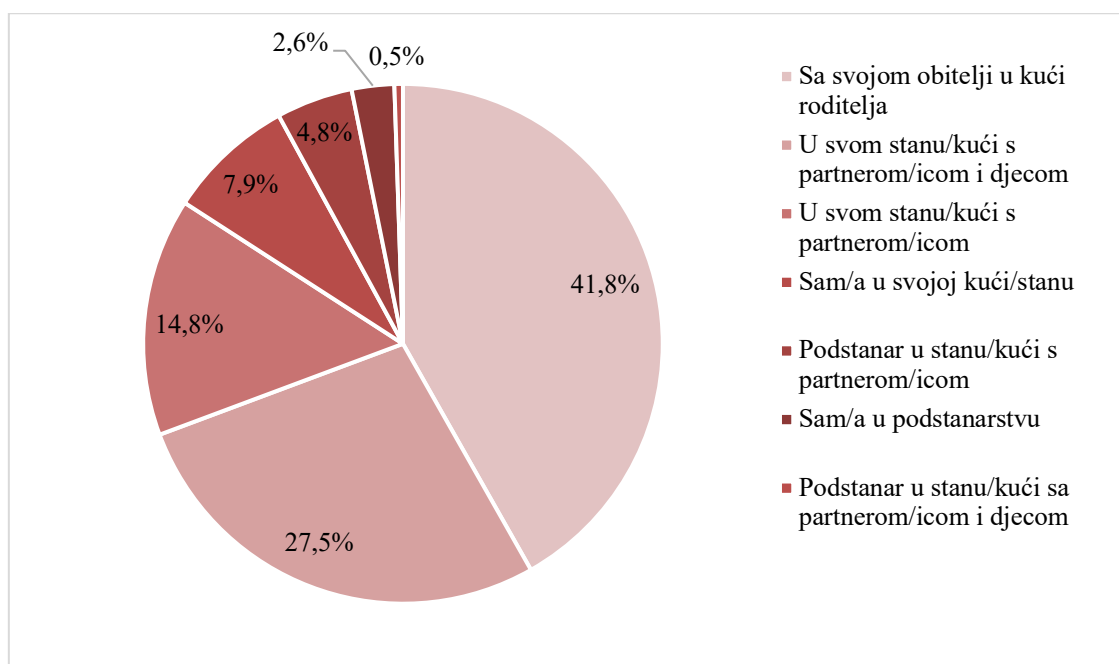
županiji, 4 (2,1%) u Osječko-baranjskoj županiji, 4 (2,1%) u Splitsko-dalmatinskoj županiji, 3 (1,6%) u Međimurskoj županiji, 3 (1,6%) u Istarskoj županiji, 2 (1,1%) u Sisačko-moslavačkoj županiji, 2 (1,1%) u Karlovačkoj županiji, 2 (1,1%) u Primorsko-goranskoj županiji, 1 (0,5%) u Zadarskoj županiji te 1 (0,5%) u Požeško-slavonskoj županiji.

Grafikon 7.2.4. Podjela sudionika prema mjestu boravišta

Izvor: autor

Od ukupno 189 (100%) sudionika, 79 (41,8%) živi sa svojom obitelji u kući roditelja, 52 (27,5%) živi u svojem stanu s partnerom/partnericom i djecom, 28 (14,8%) živi u svom stanu/kući s partnerom/icom, 15 (7,9%) žive sami u svojoj kući/stanu, 9 (4,8%) živi u podstanarstvu u stani/kući s partnerom/icom, 5 (2,6%) žive sami u podstanarstvu te 1 (0,5%) živi u podstanarstvu u stanu/kući s partnerom/icom i djecom.

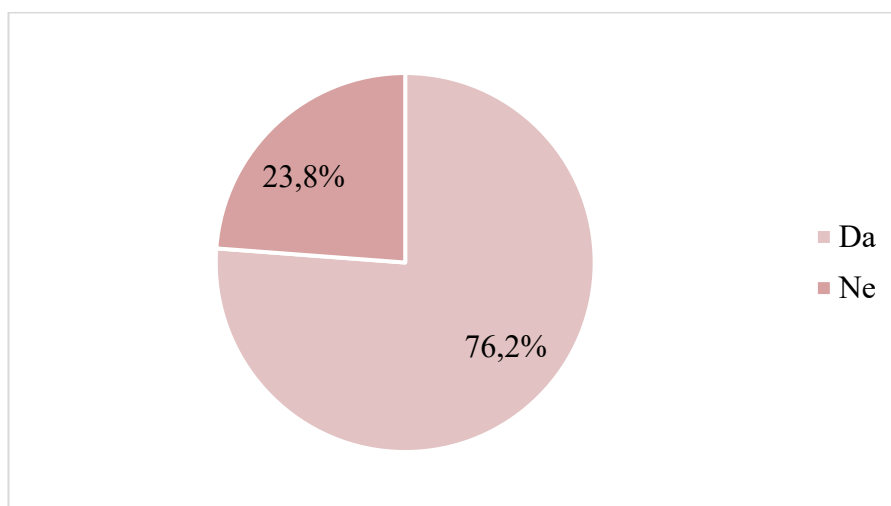

Grafikon 7.2.5. Podjela sudionika prema stambenoj situaciji

Izvor: autor

Pitanje br. 6 "Radite li u zdravstvenom sustavu ili ustanovi koja brine o starijim i nemoćnim osobama?"

Od ukupno 189 (100%) sudionika, 144 (76,2%) odgovorilo je s ne te 45 (23,8%) odgovorilo je s da.

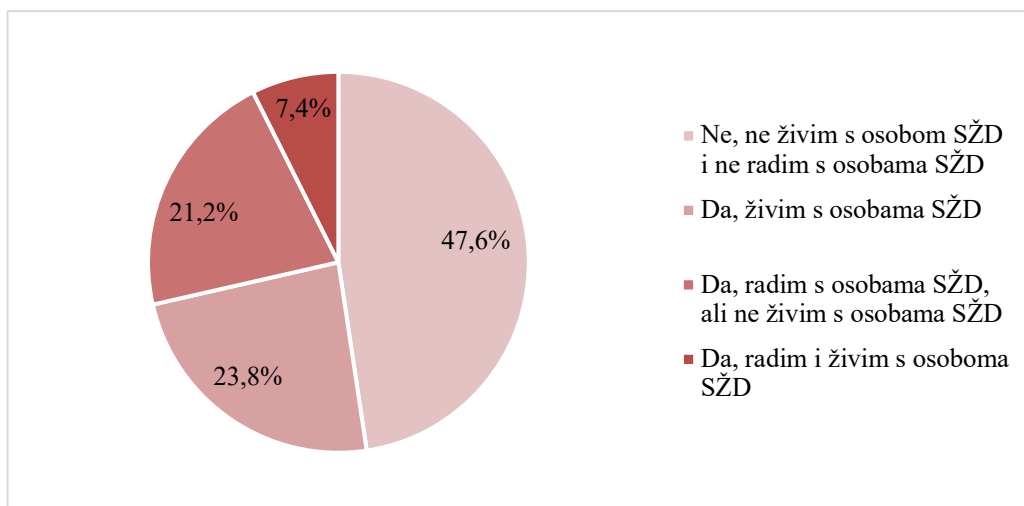
Grafikon 7.2.6. Opća podjela sudionika prema vrsti posla kojeg rade (susretanje na poslu s osobama starije dobi)

Izvor: autor

7.3. Rezultati istraživanja

Pitanje br. 7. "Starije osobe smatraju se osobe starije od 65 godina; živite li ili se svakodnevno susrećete s osobama starije životne dobi?"

Od ukupno 189 (100%) sudionika, 90 (47,6%) je odgovorilo da ne živi s osobom SŽD i ne radi s njima, 45 (23,8%) je odgovorilo da živi s osobom SŽD, 40 (21,2%) odgovorilo je da živi s osobom SŽD, ali ne radi s osobama SŽD te 14 (7,4%) odgovorilo je da radi i živi s osobom SŽD.

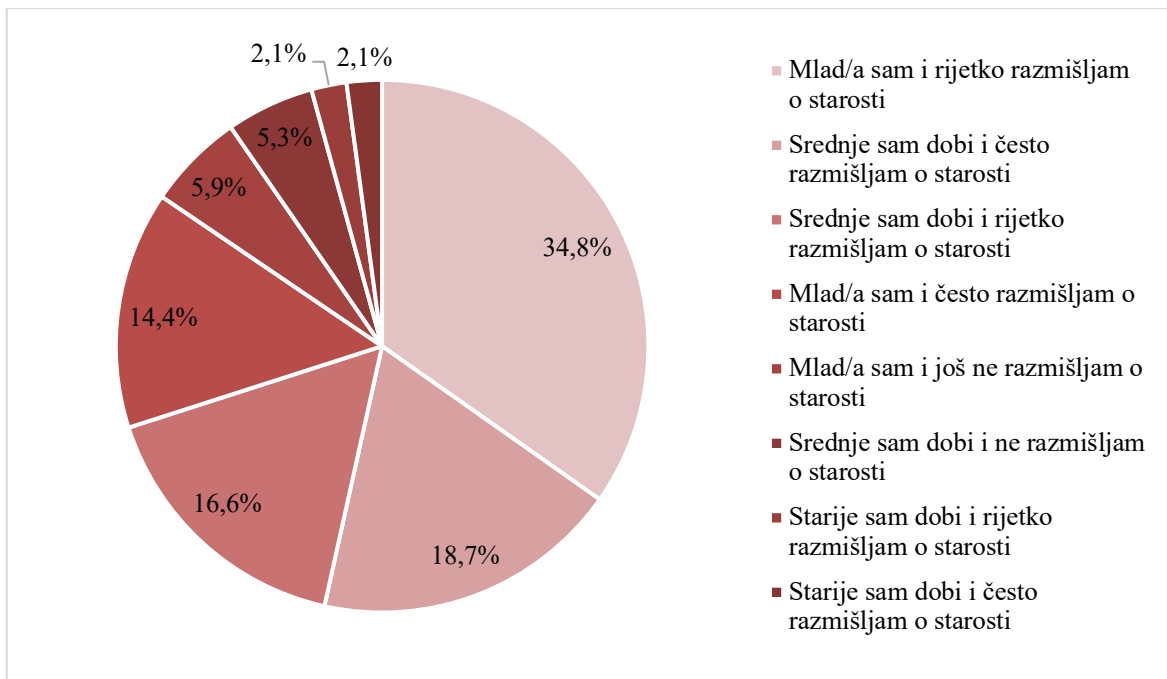

Grafikon 7.3.1. Podjela sudionika prema stambenom i radnom statusu s osobama SŽD

Izvor: autor

Pitanje br. 8. "Koliko često razmišljate o starenju?"

Od ukupno 189 (100%) sudionika, njih 65 (34,4%) odgovorilo je da su mladi i rijetko razmišljaju o starosti, 35 (18,5%) odgovorilo je da su srednje dobi i često razmišljaju o starosti, 31 (16,4%) odgovorilo je da su srednje dobi i rijetko razmišljaju o starosti, 27 (14,3%) odgovorilo je da su mladi i često razmišljaju o starosti, 11 (5,8%) odgovorilo je da su mladi i još ne razmišljaju o starosti, 10 (5,3%) odgovorilo je da su srednje dobi i ne razmišljaju o starosti, 4 (2,1%) odgovorilo je da su starije dobi i često razmišljaju o starosti, 4 (2,1%) odgovorilo je da su starije dobi i rijetko razmišljaju o starosti te 2 (1,1%) odgovorilo je da su starije dobi i ne razmišljaju o starosti.

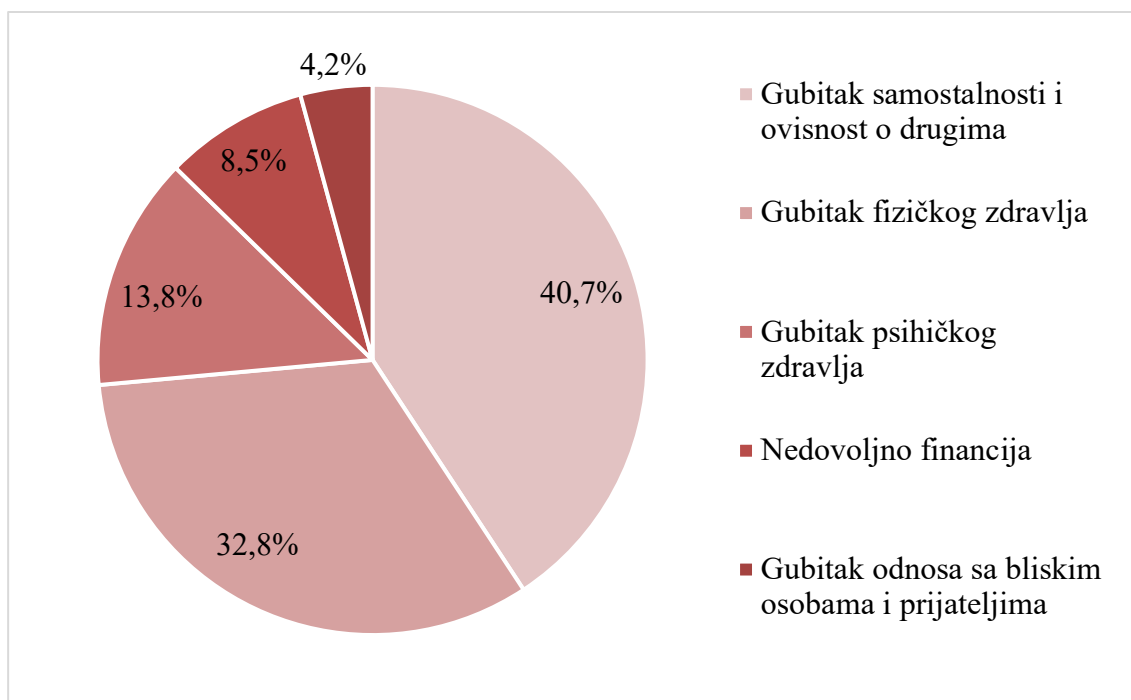

Grafikon 7.3.2. Prikaz učestalosti razmišljanja o starosti uz grubu dobnu podjelu

Izvor: autor

Pitanje br. 9. "Kada pomislite na starenje što Vas najviše zabrinjava?"

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 77 (40,7%) odgovorilo je gubitak samostalnosti i ovisnost o drugima, 62 (32,8%) sudionika odgovorilo je gubitak fizičkog zdravlja, 26 (13,8%) odgovorilo je gubitak psihičkog zdravlja, 16 (8,5%) odgovorilo je nedovoljno financija te 8 (4,2%) odgovorilo je gubitak odnosa s bliskim osobama i prijateljima.

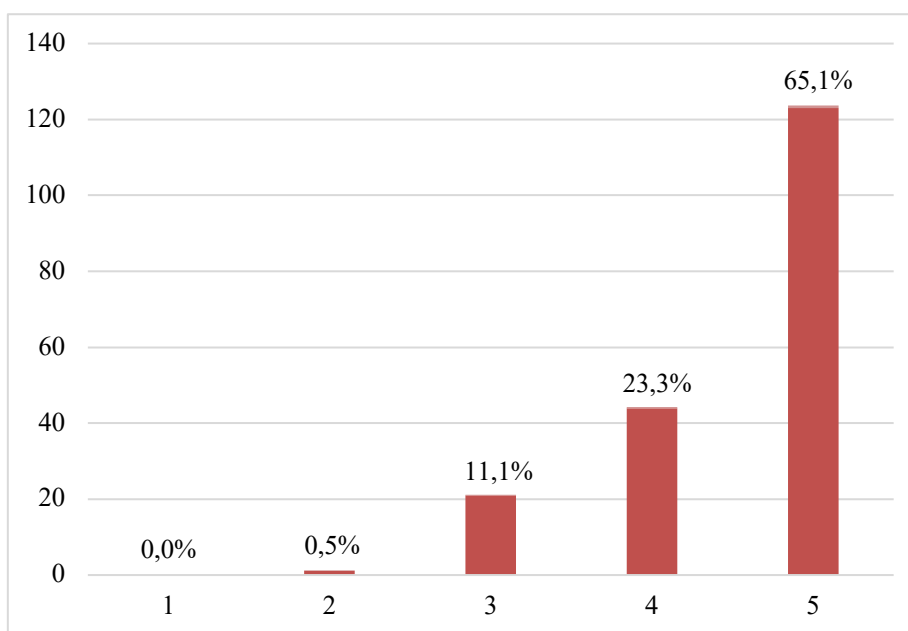

Grafikon 7.3.3.. Prikaz najveće zabrinutosti sudionika u pomisli na starenje

Izvor: autor

Pitanje br. 10. "Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su važan dio društva."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 123 (65,1%) odgovorilo je s brojem 5, 44 (23,3%) odgovorilo je s brojem 4, 21 (11,1%) s brojem 3, 1 (0,5%) s brojem 2 i 0 (0%) s brojem 1. Nadalje podatci prikazuju se stupičastim grafikonom zbog bolje preglednosti prikazanih odgovora u pitanjima Lickertovog tipa.

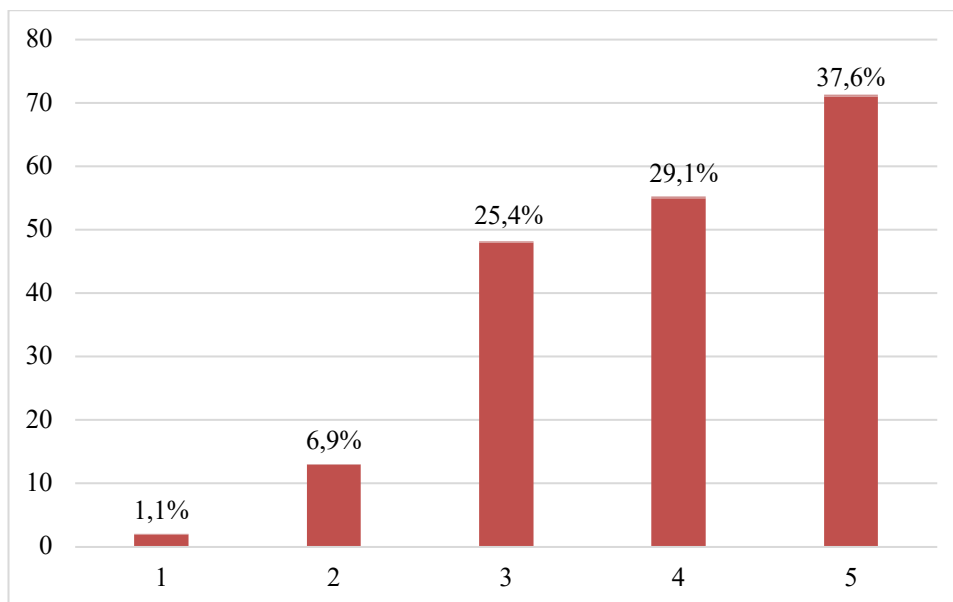

Grafikon 7.3.4. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su važan dio društva." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 11 " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi često su diskriminirane u društvu."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 71 (37,6%) odgovorilo je s brojem 5, 55 (29,1%) odgovorilo je s brojem 4, 48 (25,4%) odgovorilo je s brojem 3, 13 (6,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 2 (1,1%) odgovorilo je s brojem 1.

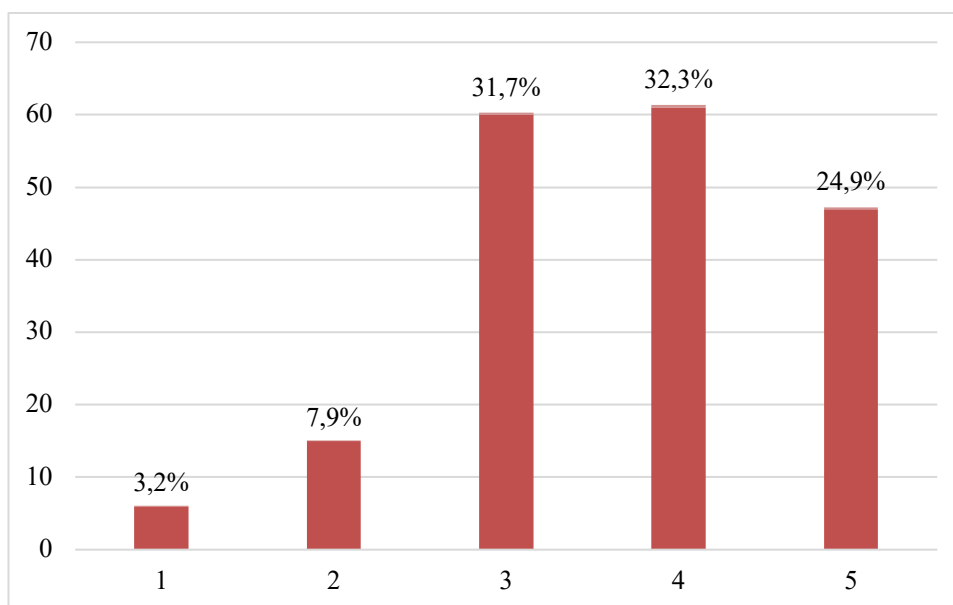

Grafikon 7.3.5. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi često su diskriminirane u društvu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 12. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi morale bi se više uključivati u donošenje odluka."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 47 (24,9%) odgovorilo je s brojem 5, 61 (32,3%) odgovorilo je s brojem 4, 60 (31,7%) odgovorilo je s brojem 3, 15 (7,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 6 (3,2%) odgovorilo je s brojem 1.

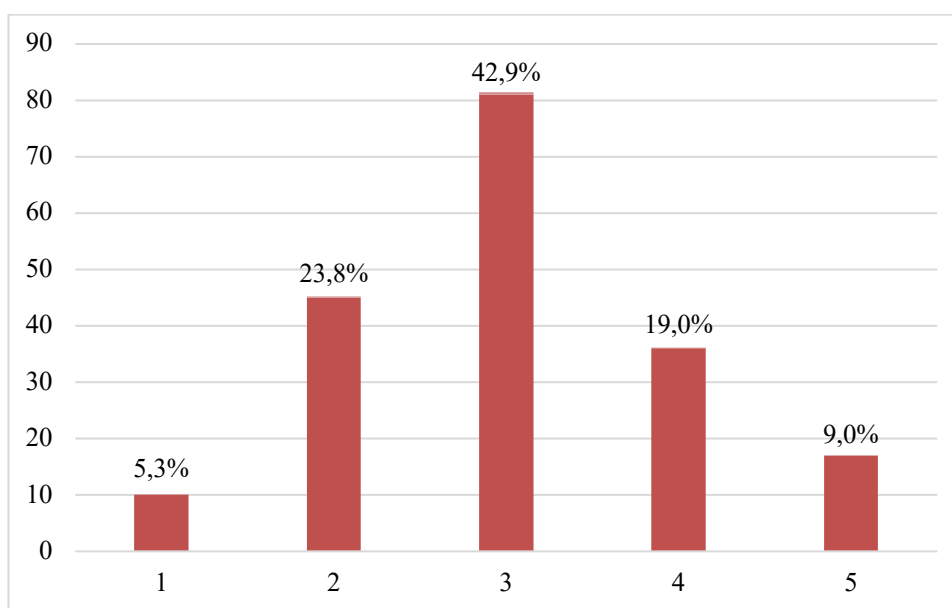

Grafikon 7.3.6. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi morale bi se više uključivati u donošenje odluka." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 13. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi se puno druže sa svojim prijateljima i obitelji."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 17 (9%) odgovorilo je brojem 5, 36 (19%) odgovorilo je brojem 4, 81 (42,9%) odgovorilo je brojem 3, 45 (23,8%) odgovorilo je brojem 2 te 10 (5,3%) odgovorilo je brojem 1.

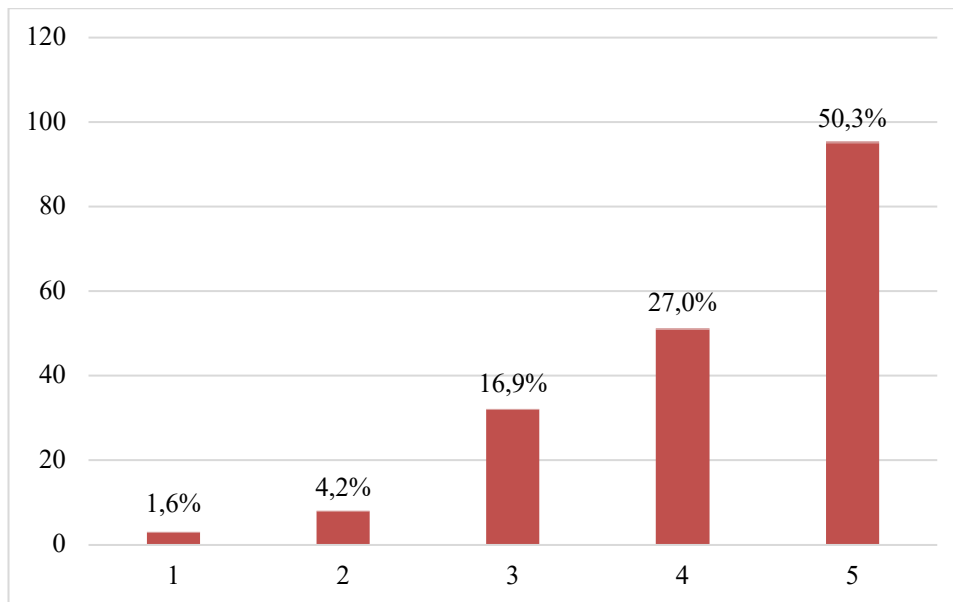

Grafikon 7.3.7. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi se puno druže sa svojim prijateljima i obitelji." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 14. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U mojem životu kontakt s osobama starije dobi mi je vrlo važan."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 95 (50,3%) odgovorilo je s brojem 5, 51 (27%) odgovorilo je s brojem 4, 32 (16,9%) odgovorilo je s brojem 3, 8 (4,2%) odgovorilo je brojem 2 te 3 (1,6%) odgovorilo je brojem 1.

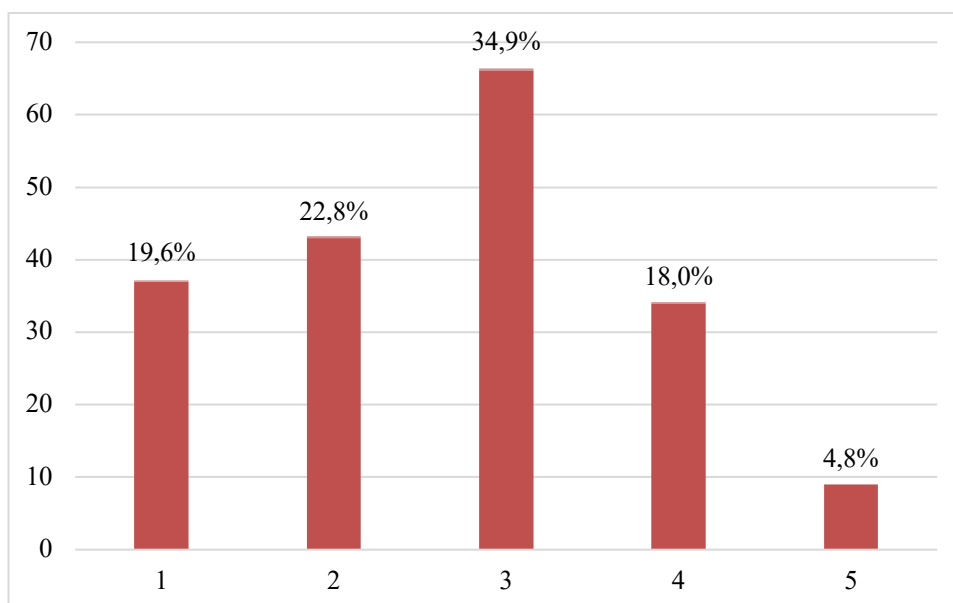

Grafikon 7.3.8. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U mojem životu kontakt s osobama starije dobi mi je vrlo važan." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 15 " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi u Republici Hrvatskoj imaju odličnu zdravstvenu zaštitu."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 5, 34 (18%) odgovorilo je s brojem 4, 66 (34,9%) odgovorilo je s brojem 3, 43 (22,8%) odgovorilo je s brojem 2 te 37 (19,6%) odgovorilo je s brojem 1.

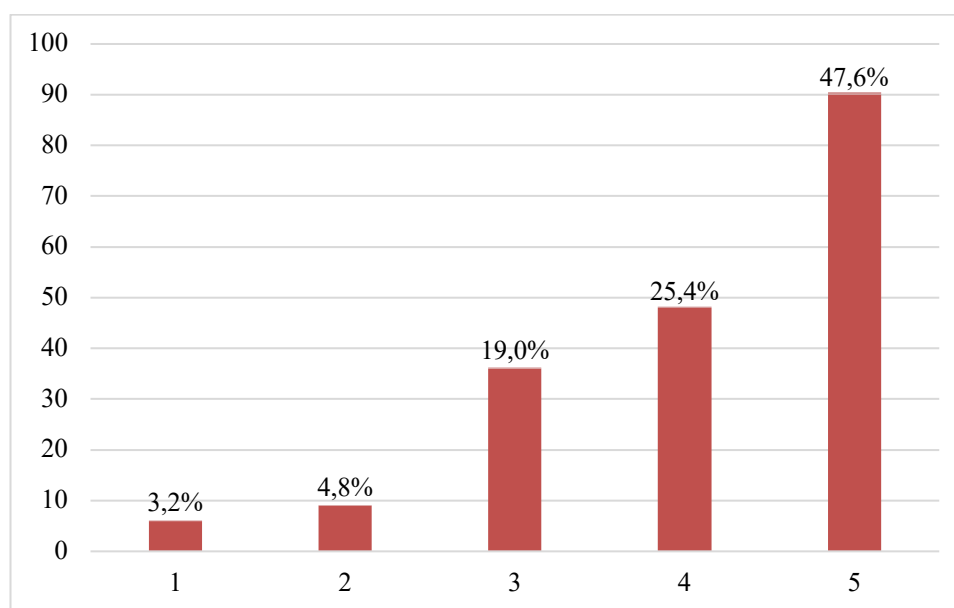

Grafikon 7.3.9. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi u Republici Hrvatskoj imaju odličnu zdravstvenu zaštitu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 16 " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi ukoliko nemaju obitelj prepuštene su "same sebi"."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 90 (47,6%) odgovorilo je s brojem 5, 48 (25,4%) odgovorilo je s brojem 4, 36 (19%) odgovorilo je s brojem 3, 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 2 te 6 (3,2%) odgovorilo je s brojem 1.

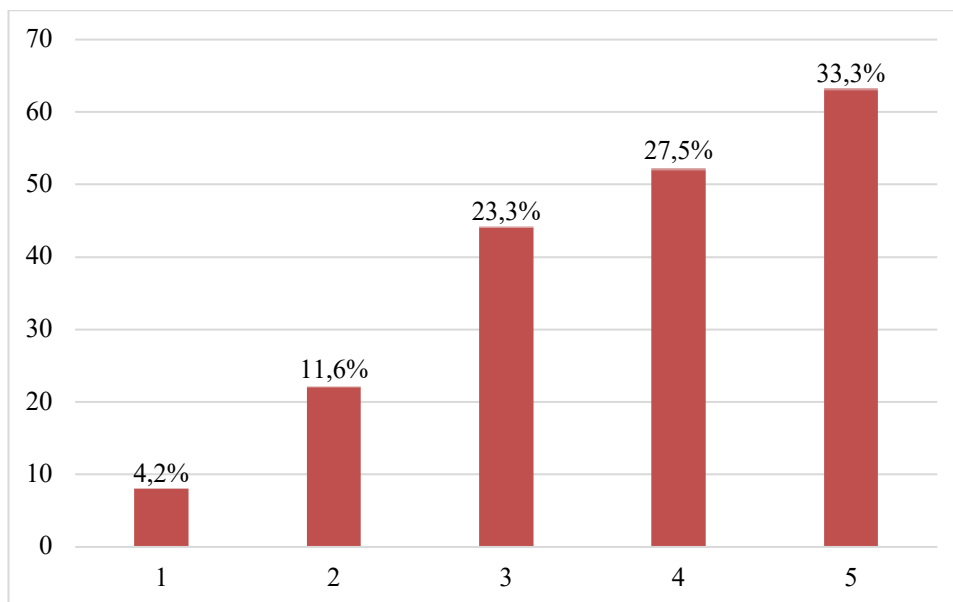

Grafikon 7.3.10. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi ukoliko nemaju obitelj prepuštene su "same sebi"." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 17 " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi nemaju dovoljno mjesta i prilika za izlazak i društvene aktivnosti."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 63 (33,3%) odgovorilo je s brojem 5, 52 (27,5%) odgovorilo je s brojem 4, 44 (23,3%) odgovorilo je s brojem 3, 22 (11,6%) odgovorilo je s brojem 2 te 8 (4,2%) odgovorilo je s brojem 1.

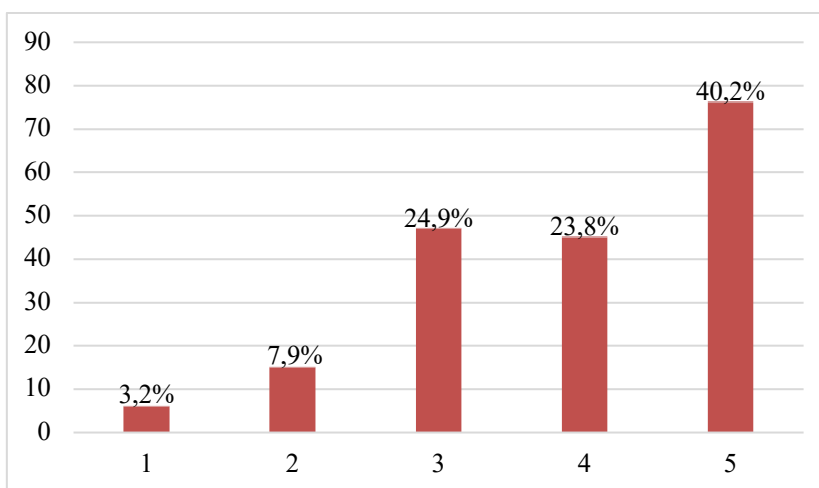

Grafikon 7.3.11. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi nemaju dovoljno mjesta i prilika za izlazak i društvene aktivnosti." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 18. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 76 (40,2%) odgovorilo je s brojem 5, 45 (23,8%) odgovorilo je s brojem 4, 47 (24,9%) odgovorilo je s brojem 3, 15 (7,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 6 (3,2%) odgovorilo je s brojem 1.

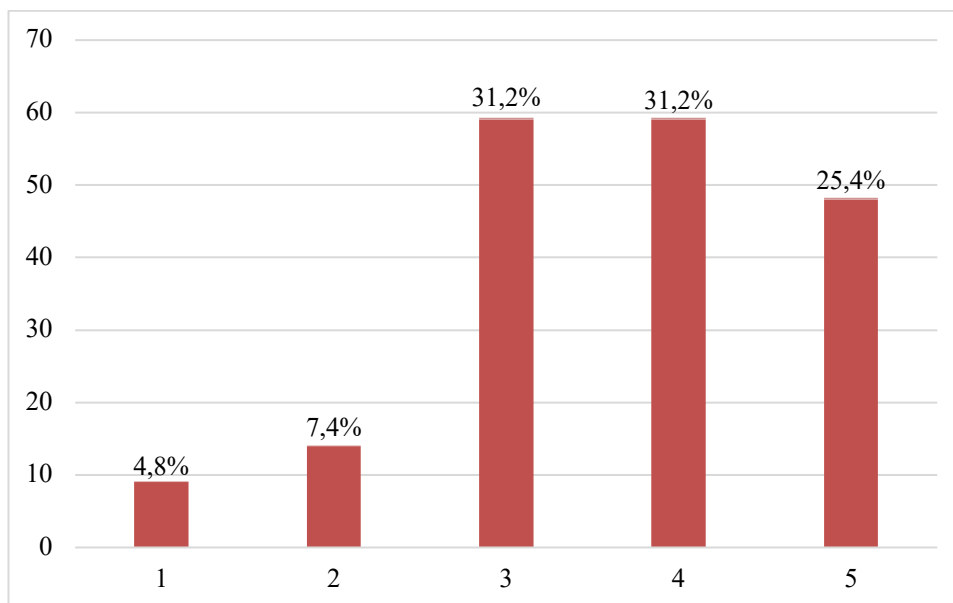

Grafikon 7.3.12. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 19. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženje sa djecom i unučadi."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 48 (25,4%) odgovorilo je s brojem 5, 59 (31,2%) odgovorilo je s brojem 4, 59 (31,2%) odgovorilo je s brojem 3, 14 (7,4%) odgovorilo je s brojem 2 te 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 1.

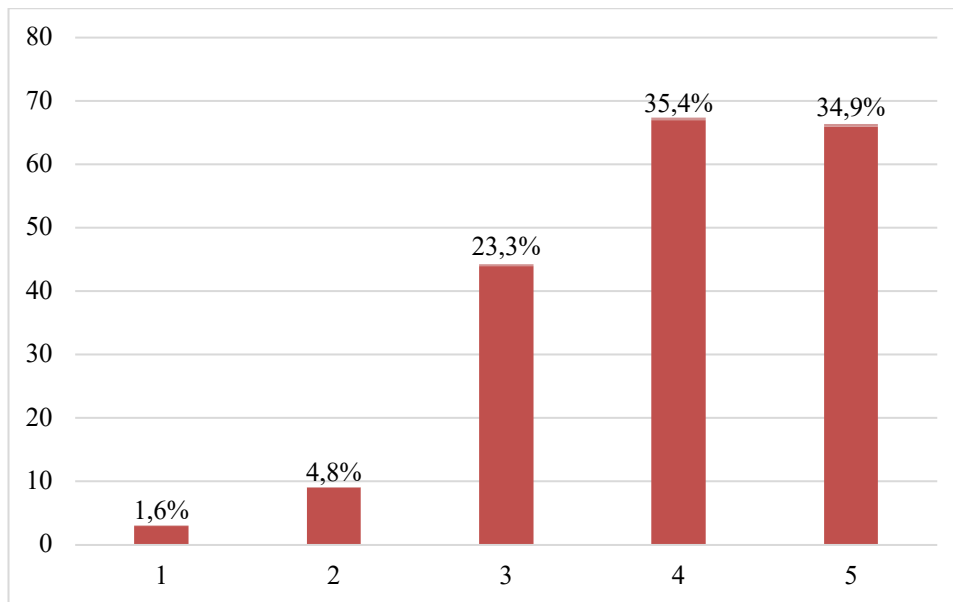

Grafikon 7.3.13. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženje sa djecom i unučadi." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 20. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi se često osjećaju socijalno izolirane."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 66 (34,9%) odgovorilo je s brojem 5, 67 (35,4%) odgovorilo je s brojem 4, 44 (23,3%) odgovorilo je s brojem 3, 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 2 te 3 (1,6%) odgovorilo je s brojem 1.

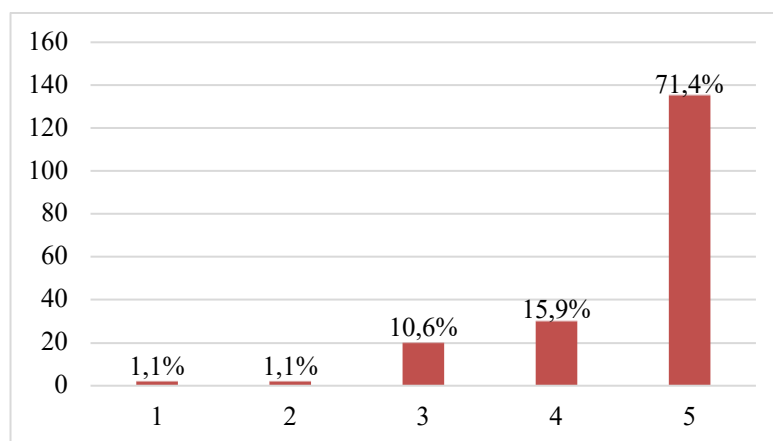

Grafikon 7.3.14. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi se često osjećaju socijalno izolirane." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 21. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U Republici Hrvatskoj nema dovoljno mjesta za sve osobe kojima je potreban smještaj u domovima."

Od ukupno 189 (100%) njih 135 (71,4%) odgovorilo je s brojem 5, 30 (15,9%) odgovorilo je s brojem 4, 20 (10,6%) odgovorilo je s brojem 3, 2 (1,1%) odgovorilo je s brojem 2 te 2 (1,1%) odgovorilo je s brojem 1.

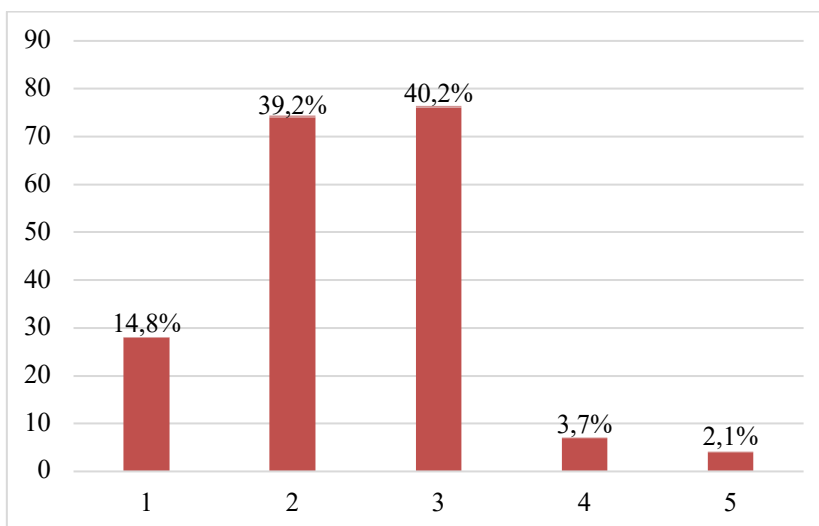

Grafikon 7.3.15. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U Republici Hrvatskoj nema dovoljno mjesta za sve osobe kojima je potreban smještaj u domovima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 22. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Mlađe osobe pune su empatije i razumijevanja za osobe starije dobi."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 4 (2,1%) odgovorilo je s brojem 5, 7 (3,7%) odgovorilo je s brojem 4, 76 (40,2%) odgovorilo je s brojem 3, 74 (39,2%) odgovorilo je s brojem 2 te 28 (14,8%) odgovorilo je s brojem 1.

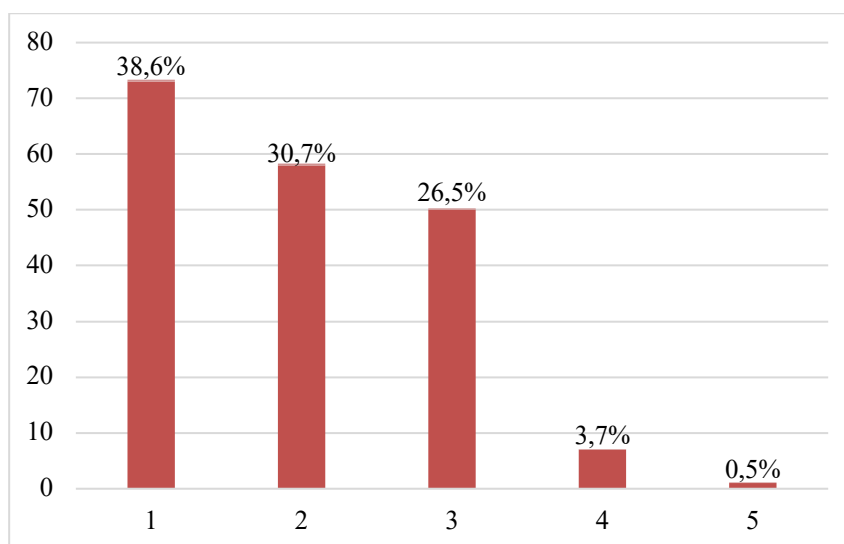

Grafikon 7.3.16. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Mlađe osobe pune su empatije i razumijevanja za osobe starije dobi." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 23. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Država ulaže velike svote novaca u domove za starije osobe."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 1 (0,5%) odgovorilo je s brojem 5, 7 (3,7%) odgovorilo je s brojem 4, 50 (26,5%) odgovorilo je s brojem 3, 58 (30,7%) odgovorilo je brojem 2 te 73 (38,6%) odgovorilo je s brojem 1.

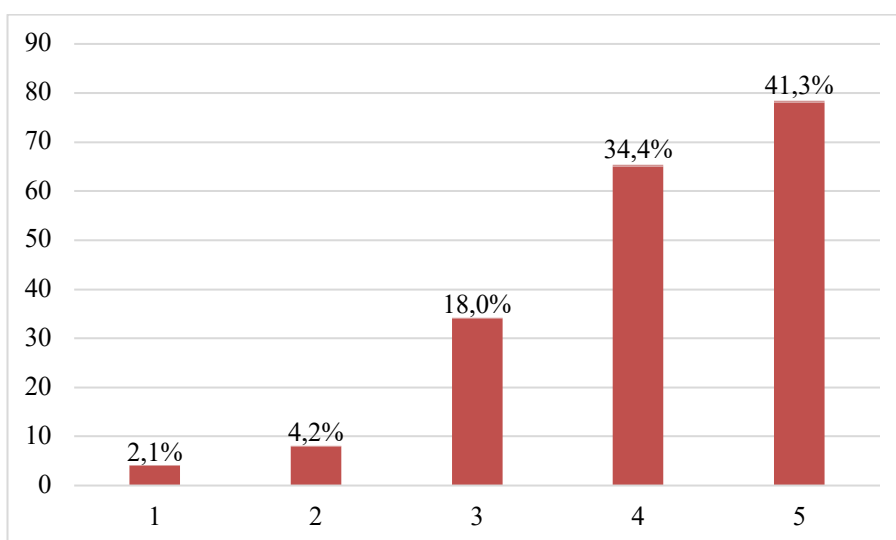

Grafikon 7.3.17. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Država ulaže velike svote novaca u domove za starije osobe." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 24. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Zanemarivanje osoba starije dobi oblik je nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 78 (41,3%) odgovorilo je s brojem 5, 65 (34,3%) odgovorilo je s brojem 4, 34 (18%) odgovorilo je s brojem 3, 8 (4,2%) odgovorilo je s brojem 2 te 4 (2,1%) odgovorilo je s brojem 1.

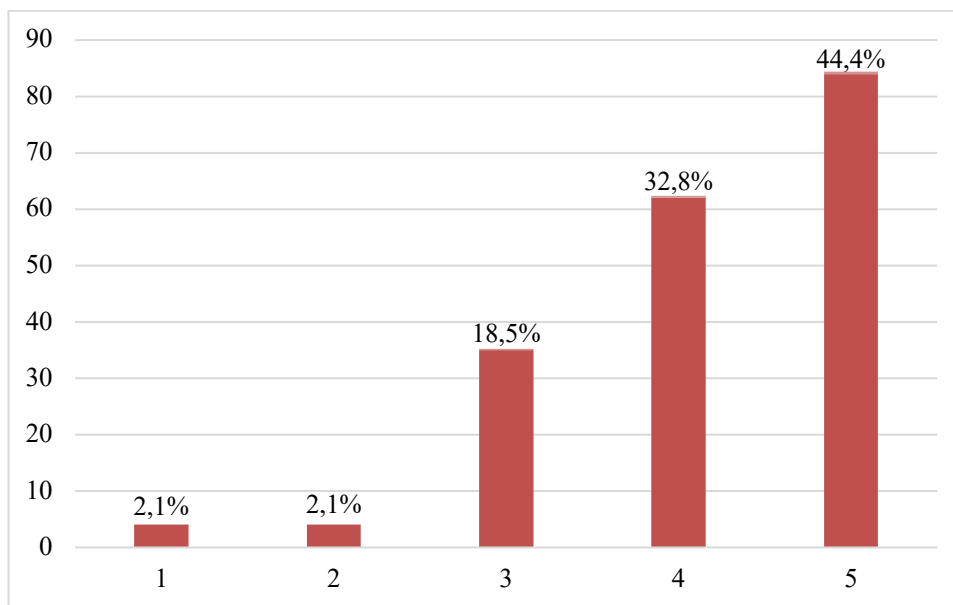

Grafikon 7.3.18. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Zanemarivanje osoba starije dobi oblik je nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 25. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): O psihičkom zdravlju osoba starije životne dobi ne vodi se dovoljna briga."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 84 (44,4%) odgovorilo je s brojem 5, 62 (32,8%) odgovorilo je s brojem 4, 35 (18,5%) odgovorilo je s brojem 3, 4 (2,1%) odgovorilo je s brojem 2 te 4 (2,1%) odgovorilo je s brojem 1.

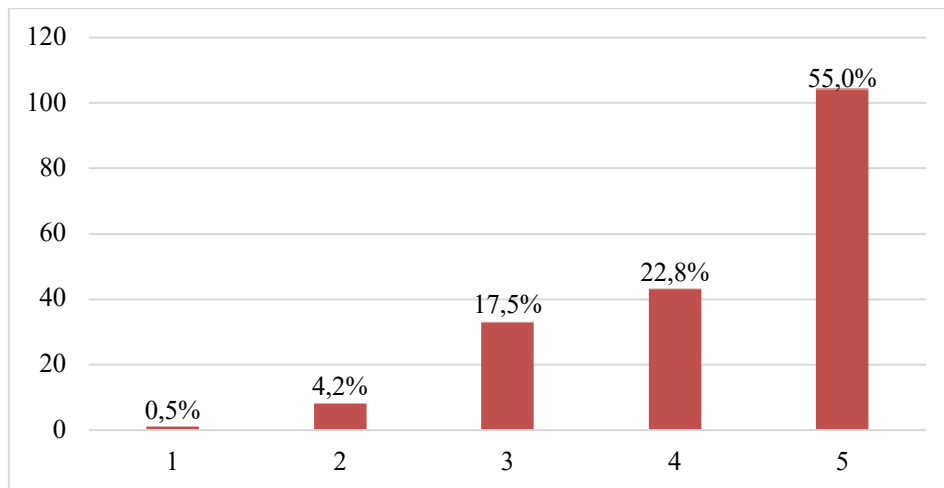

Grafikon 7.3.19. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "O psihičkom zdravlju osoba starije životne dobi ne vodi se dovoljna briga." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 26. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe koje su odrasle uz osobe starije životne dobi senzibilnije su i empatičnije prema njima kasnije u životu."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 104 (55%) odgovorilo je s brojem 5, 43 (22,8%) odgovorilo je s brojem 4, 33 (17,5%) odgovorilo je s brojem 3, 8 (4,2%) odgovorilo je s brojem 2 te 1 (0,5%) odgovorilo je s brojem 1.

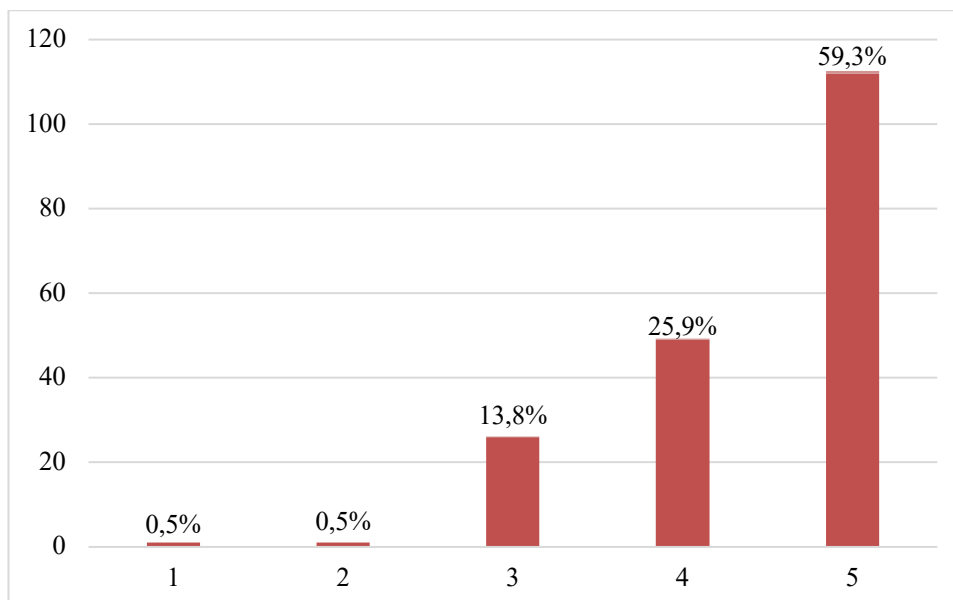

Grafikon 7.3.20. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe koje su odrasle uz osobe starije životne dobi senzibilnije su i empatičnije prema njima kasnije u životu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 27. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Od osoba starije dobipuno se može naučiti."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 112 (59,3%) odgovorilo je s brojem 5, 49 (25,9%) odgovorilo je s brojem 4, 26 (13,8%) odgovorilo je s brojem 3, 1 (0,5%) odgovorio je s brojem 2 te 1 (0,5%) odgovorio je s brojem 1.

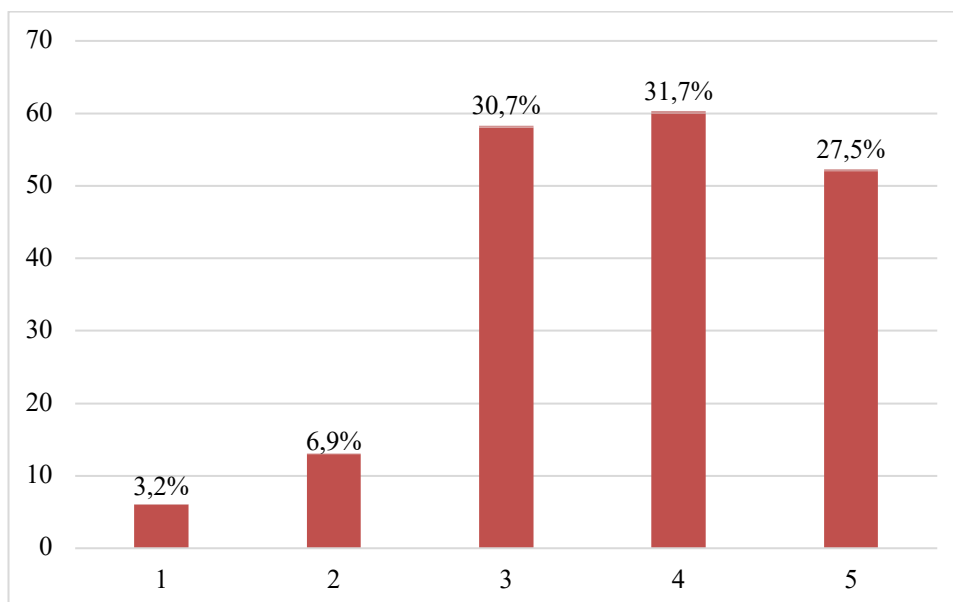

Grafikon 7.3.21. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Od osoba starije dobi puno se može naučiti." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 28. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi financijski su izrabljivane."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 52 (27,5%) odgovorilo je s brojem 5, 60 (31,7%) odgovorilo je s brojem 4, 58 (30,7%) odgovorilo je s brojem 3, 13 (6,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 6 (3,2%) odgovorilo je s brojem 1.

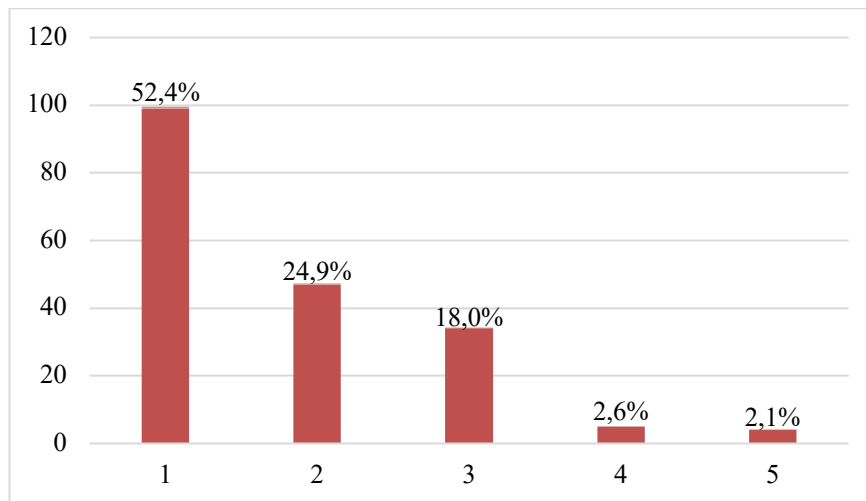

Grafikon 7.3.22. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi financijski su izrabljivane." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 29. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su nesposobne."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 4 (2,1%) odgovorilo je s brojem 5, 5 (2,6%) odgovorilo je s brojem 4, 34 (18%) odgovorilo je s brojem 3, 47 (24,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 99 (52,4%) odgovorilo je s brojem 1.

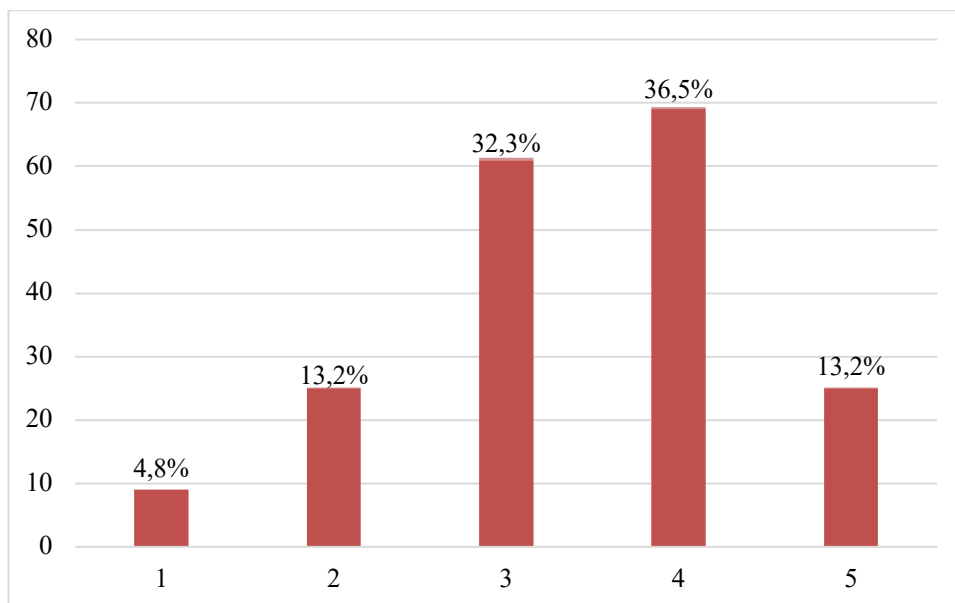

Grafikon 7.3.23. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su nesposobne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 30. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su boležljive."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 25 (13,2%) odgovorilo je s brojem 5, 69 (36,5%) odgovorilo je s brojem 4, 61 (32,3%) odgovorilo je s brojem 3, 25 (13,2%) odgovorilo je s brojem 2 te 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 1.

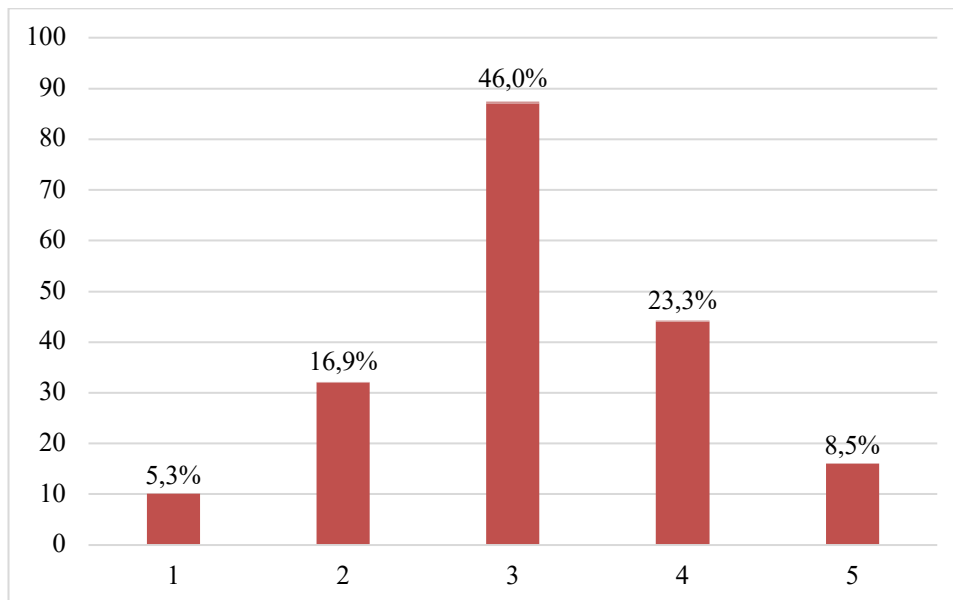

Grafikon 7.3.24. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su boležljive." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 31. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi loše pamte."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 16 (8,5%) odgovorilo je s brojem 5, 44 (23,3%) odgovorilo je s brojem 4, 87 (46%) odgovorilo je s brojem 3, 32 (16,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 10 (5,3%) odgovorilo je s brojem 1.

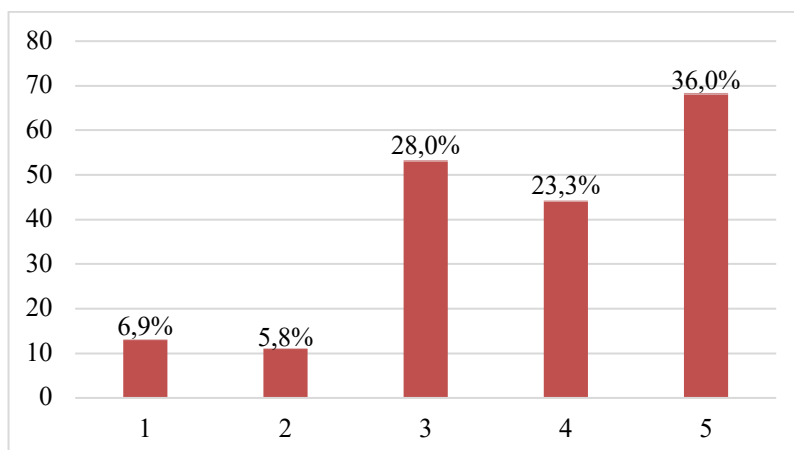

Grafikon 7.3.25. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi loše pamte." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 32. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Vaša djeca odnosit će se prema Vama jednako kako se Vi odnosite prema svojim roditeljima."

Od ukupno 189 (100%) njih 68 (36%) odgovorilo je s brojem 5, 44 (23,3%) odgovorilo je s brojem 4, 53 (28%) odgovorilo je s brojem 3, 11 (5,8%) odgovorilo je s brojem 2 te 13 (6,9%) odgovorilo je s brojem 1.

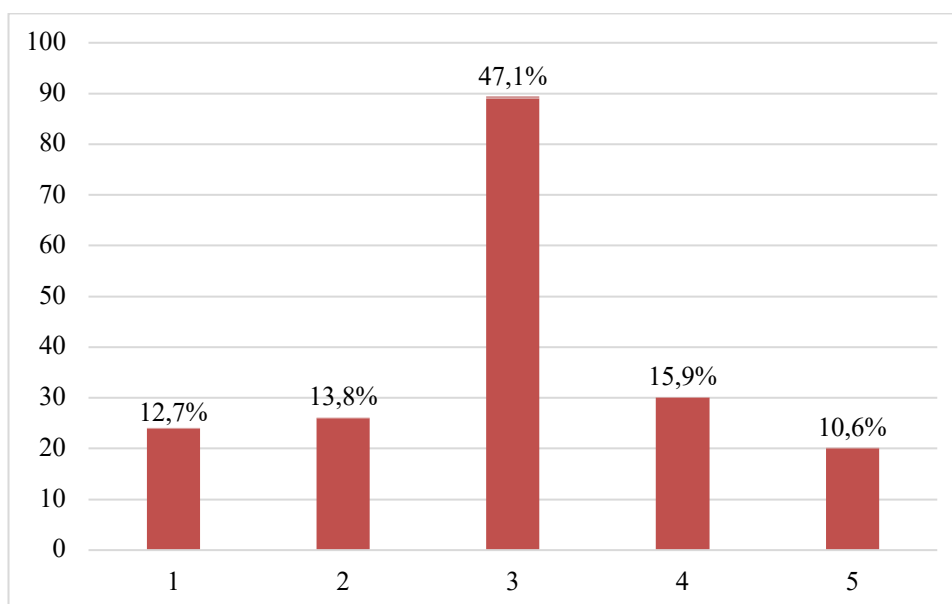

Grafikon 7.3.26. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Vaša djeca odnosit će se prema Vama jednako kako se Vi odnosite prema svojim roditeljima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 33. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su siromašne."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 20 (10,6%) odgovorilo je s brojem 5, 30 (15,9%) odgovorilo je s brojem 4, 89 (47,1%) odgovorilo je s brojem 3, 26 (13,8%) odgovorilo je s brojem 2 te 24 (12,7%) odgovorilo je s brojem 1.

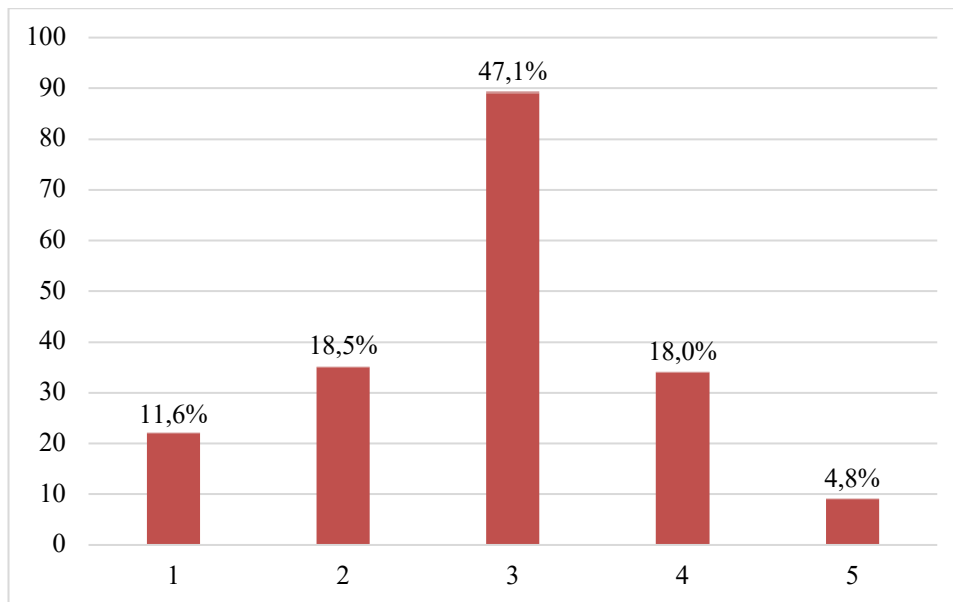

Grafikon 7.3.27.. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su siromašne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 34. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su depresivne."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 9 (4,8%) odgovorilo je s brojem 5, 34 (18%) odgovorilo je s brojem 4, 89 (47,1%) odgovorilo je s brojem 3, 35 (18,5%) odgovorilo je s brojem 2 te 22 (11,6%) odgovorilo je s brojem 1.

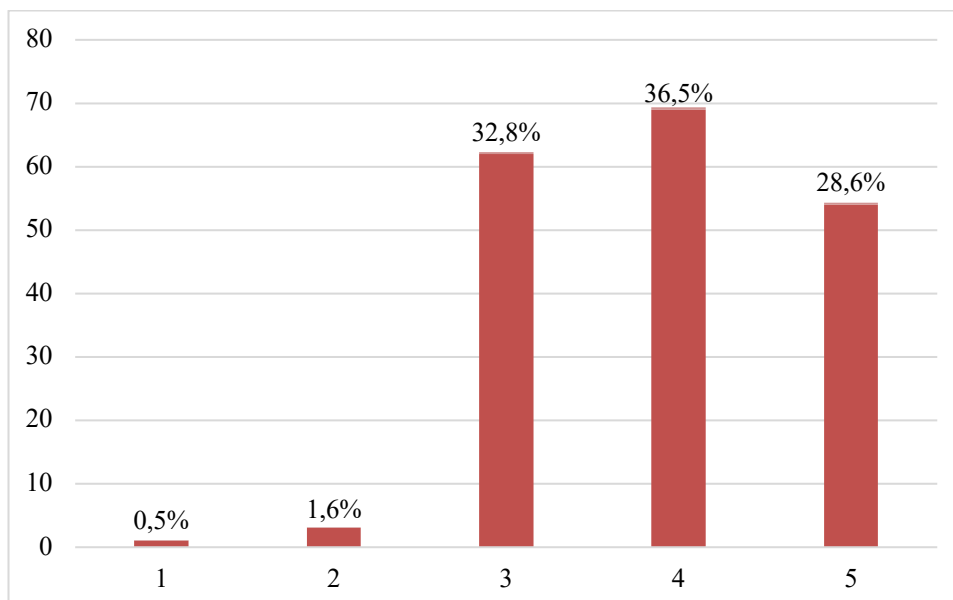

Grafikon 7.3.28. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su depresivne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 35. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su mudre."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 54 (28,6%) odgovorilo je s brojem 5, 69 (36,5%) odgovorilo je s brojem 4, 62 (32,8%) odgovorilo je s brojem 3, 3 (1,6%) odgovorile su s brojem 2 te 1 (0,5%) odgovorio s brojem 1.

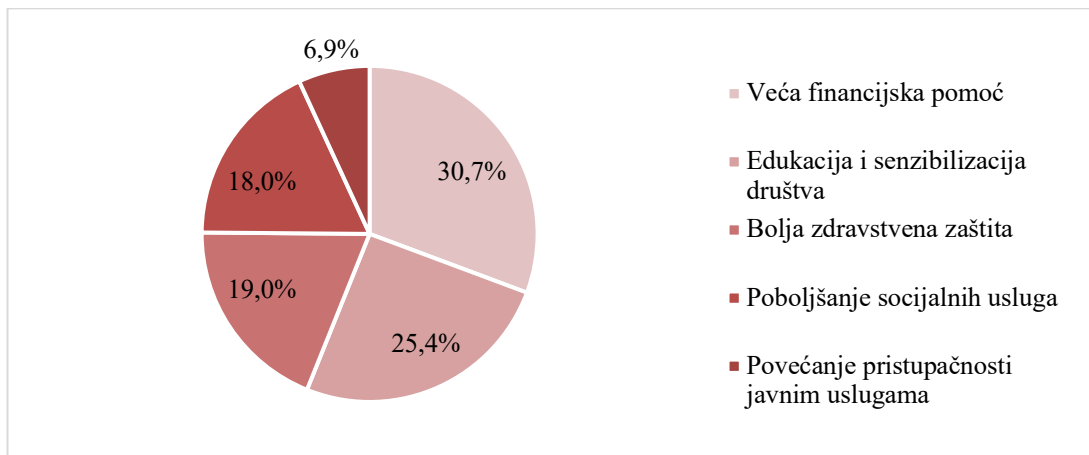

Grafikon 7.3.29. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su mudre." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 35. " Što je prema Vama najvažnije za bolje i uspješnije starenje?"

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 58 (30,7%) odgovorilo je da je to veća financijska pomoć, 48 (25,4%) odgovorilo je bolje edukacija i senzibilizacija društva, 36 (19%) odgovorilo je bolja zdravstvena zaštita, 34 (18%) odgovorilo je poboljšanje socijalnih usluga te 13 (6,9%) odgovorilo je povećanje pristupačnosti javnim uslugama.

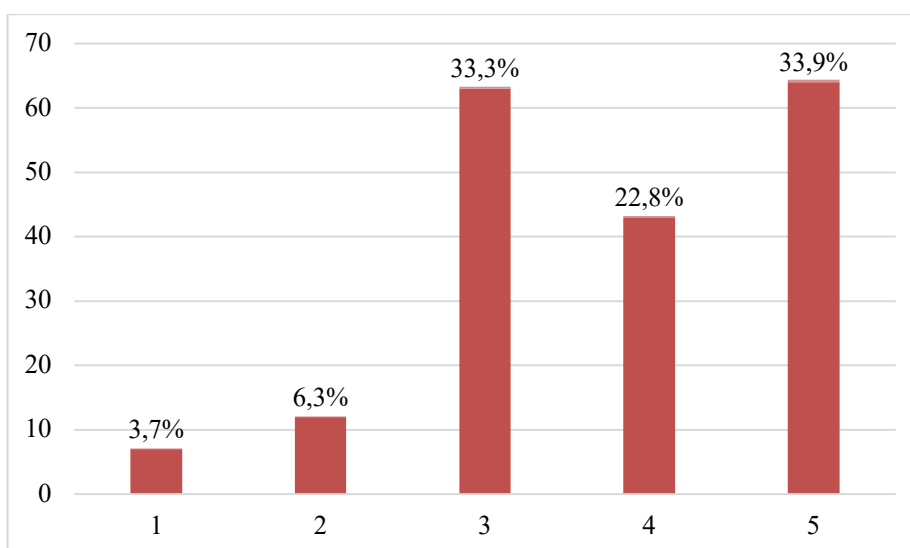

Grafikon 7.3.30. Prikaz najvažnijih stavki za bolje i uspješnije starenje među sudionicima

Izvor: autor

Pitanje br. 37. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi najsiromašniji su dio stanovništva Republici Hrvatskoj."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 64 (33,9%) odgovorilo je s brojem 5, 43 (22,8%) odgovorilo je s brojem 4, 63 (33,3%) odgovorilo je s brojem 3, 12 (6,3%) odgovorilo je s brojem 2 te 7 (3,7%) odgovorilo je s brojem 1.

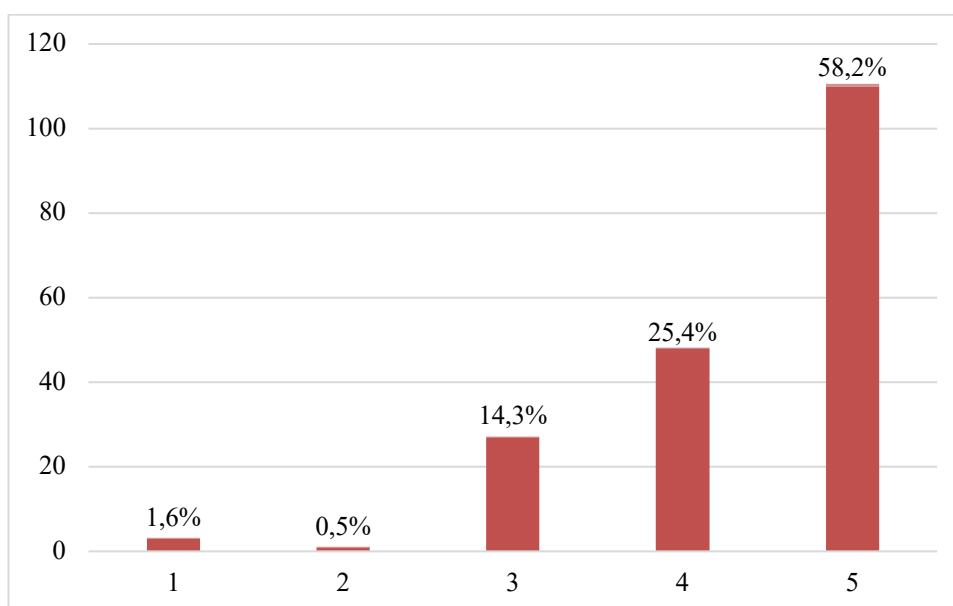

Grafikon 7.3.31. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi najsiromašniji su dio stanovništva u Republici Hrvatskoj." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 38. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobama starije životne dobi zdravlje je puno važnije od izgleda."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 110 (58,2%) odgovorilo je s brojem 5, 48 (25,4%) odgovorilo je s brojem 4, 27 (14,3%) odgovorilo je s brojem 3, 1 (0,5%) odgovorio je s brojem 2 te 3 (1,6%) odgovorilo s brojem 1.

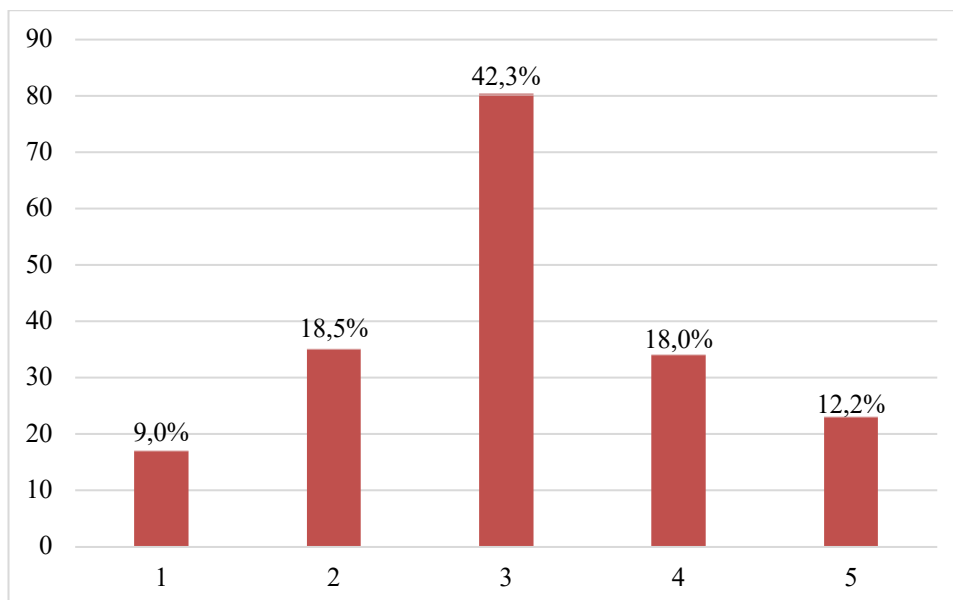

Grafikon 7.3.32. Prikaz slaganja sudionika sa ponuđenom tvrdnjom: "Osobama starije životne dobi zdravlje je puno važnije od izgleda." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 39. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Seksualne potrebe osoba starije životne dobi su zanemarive."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 23 (12,2%) odgovorilo je s brojem 5, 34 (18%) odgovorilo je s brojem 3, 35 (18,5%) odgovorilo je s brojem 2 te 17 (9%) odgovorilo je s brojem 1.

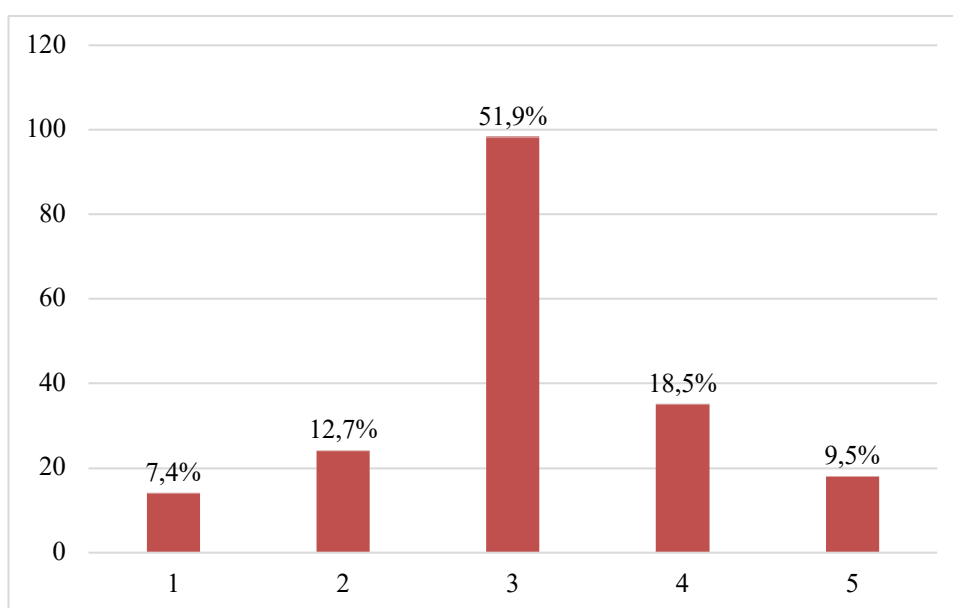

Grafikon 7.3.33. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Seksualne potrebe osoba starije životne dobi su zanemarive." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 40. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 18 (9,5%) odgovorilo je s brojem 5, 35 (18,5%) odgovorilo je s brojem 4, 98 (51,9%) odgovorilo je s brojem 3, 24 (12,7%) odgovorilo je s brojem 2 te 14 (7,4%) odgovorilo je s brojem 1.

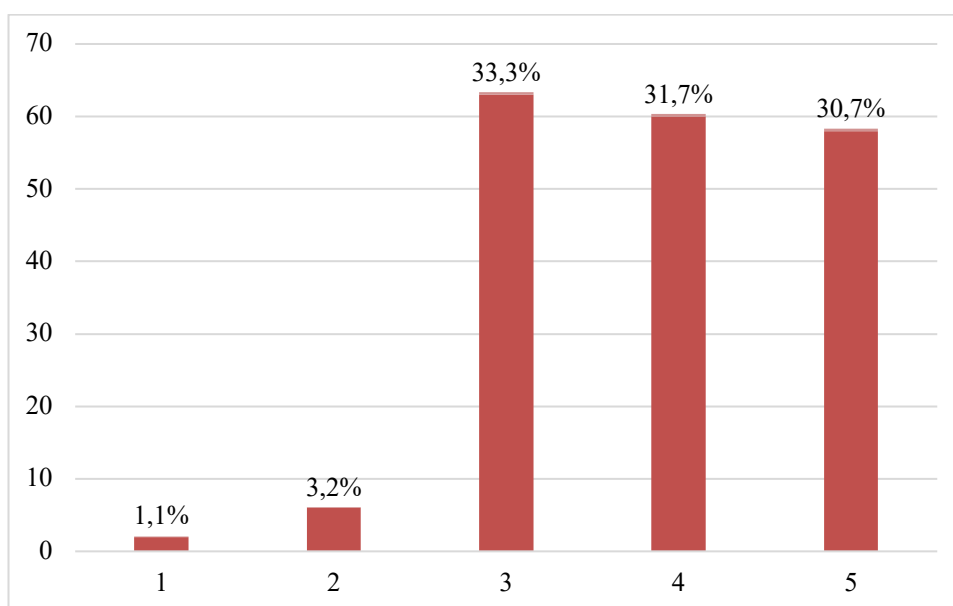

Grafikon 7.3.34. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 41. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera od muškaraca."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 58 (30,7%) odgovorilo je s brojem 5, 60 (31,7%) odgovorilo je s brojem 4, 63 (33,3%) odgovorilo je s brojem 3, 6 (3,2%) odgovorilo je s brojem 2 te 2 (1,1%) odgovorilo je s brojem 1.

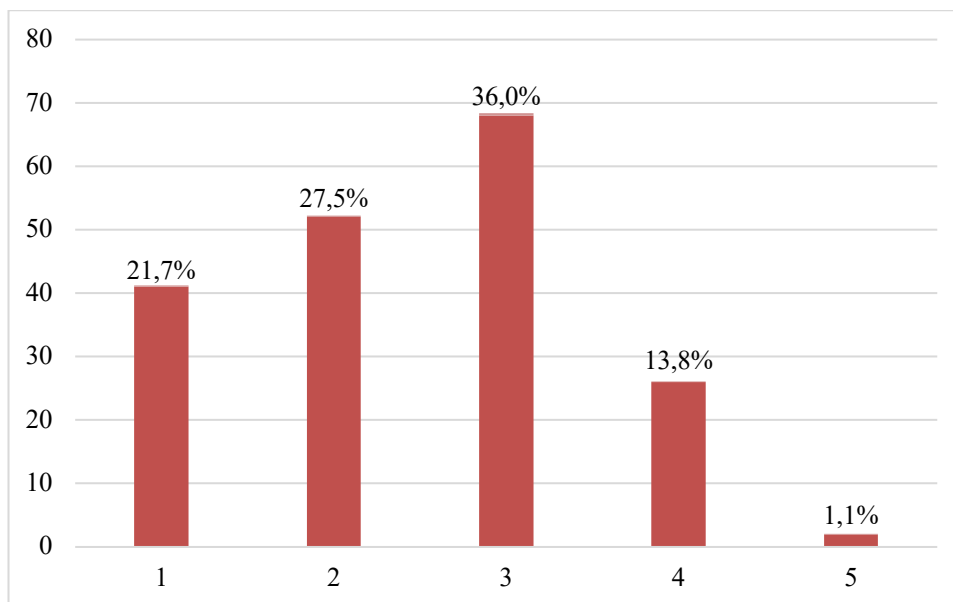

Grafikon 7.3.35. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera od muškaraca." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 42. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe u mirovini u našem društvu imaju mnogo prilika za dodatnu zaradu."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 2 (1,1%) odgovorilo je s brojem 5, 26 (13,8%) odgovorilo je s brojem 4, 68 (36%) odgovorilo je s brojem 3, 52 (27,5%) odgovorilo je s brojem 2 te 41 (21,7%) odgovorilo je s brojem 1.

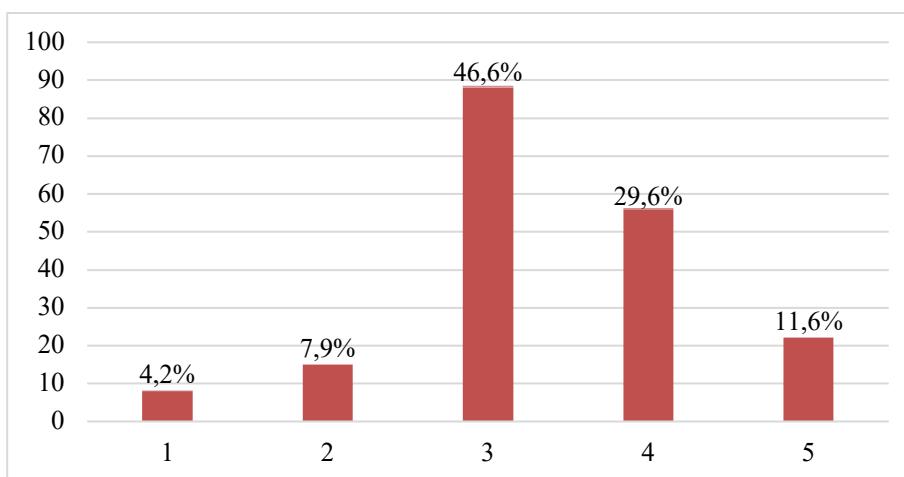

Grafikon 7.3.36. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe u mirovini u našem društvu imaju mnogo prilika za dodatnu zaradu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Pitanje br. 43. " Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi prepuštene su same sebi."

Od ukupno 189 (100%) sudionika njih 22 (11,6%) odgovorilo je s brojem 5, 56 (29,6%) odgovorilo je s brojem 4, 88 (46,6%) odgovorilo je s brojem 3, 15 (7,9%) odgovorilo je s brojem 2 te 8 (4,2%) odgovorilo je s brojem 1.

Grafikon 7.3.37. Prikaz prosječnog slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi prepuštene su same sebi." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti.

Izvor: autor

Iskazana tvrdnja u anketi	Prosječan odgovor zaokružen na dvije decimale	Apsolutna frekvencija dominantnog odgovora	Relativna frekvencija (dominantnog odgovora) zaokružena na dvije decimale
Osobe starije dobi su važan dio društva.	4,53	123 (5)	65,00%
Osobe starije dobi često su diskriminirane u društvu.	3,95	71 (5)	37,57%
Osobe starije dobi morale bi se više uključivati u donošenje odluka.	3,68	61 (4)	32,27%
Osobe starije dobi se puno druže sa svojim prijateljima i obitelji.	3,03	81 (3)	42,86%
U mojem životu kontakt s osobama starije dobi mi je vrlo važan.	4,23	95 (5)	50,26%
Osobe starije dobi u Republici Hrvatskoj imaju odličnu zdravstvenu zaštitu.	2,65	66 (3)	34,92%
Osobe starije dobi ukoliko nemaju obitelj prepuštene su "same sebi".	4,09	90 (5)	47,62%
Osobe starije dobi nemaju dovoljno mjesta i prilika za izlazak i društvene akcije.	3,74	63 (5)	33,33%
Osobe starije životne dobi nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji.	3,90	76 (5)	40,21%
Osobe starije životne dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženje s djecom i unučadi.	3,65	59 (3)	31,22%
Osobe starije dobi se često osjećaju socijalno izolirane.	3,97	67 (4)	35,45%
U Republici Hrvatskoj nema dovoljno mjesta za sve osobe kojima je potreban	4,55	135 (5)	71,43%

smještan u domovima.			
Mlađe osobe pune su empatije i razumijevanja za starije osobe.	2,39	76 (3)	40,21%
Država ulaže velike svote novca u domove za starije osobe.	1,97	73 (1)	38,62%
Zanemarivanje osoba starije dobi oblik je nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme.	4,08	78 (5)	41,27%
O psihičkom zdravlju osoba starije životne dobi ne vodi se dovoljna briga.	4,15	84 (5)	44,44%
Osobe koje su odrasle uz osobe starije životne dobi senzibilnije su i empatičnije prema njima kasnije u životu.	4,27	104 (5)	55,03%
Od osoba starije dobi puno se može naučiti.	4,43	112 (5)	59,26%
Osobe starije životne dobi financijski su izrabljivane.	3,73	60 (4)	31,75%
Osobe starije dobi su nesposobne.	1,77	99 (1)	52,38%
Osobe starije dobi su boležljive.	3,40	69 (4)	36,51%
Osobe starije dobi loše pamte.	3,08	87 (3)	46,03%
Vaša djeca odnosit će se prema Vama jednako kako se Vi odnosite prema svojim roditeljima.	3,76	68 (5)	35,98%
Osobe starije dobi su siromašne.	2,98	89 (3)	47,09%
Osobe starije dobi su depresivne.	2,86	89 (3)	47,09%
Osobe starije dobi su mudre.	3,91	69 (4)	36,51%
Osobe starije životne dobi najsiromašniji su dio stanovništva u Republici Hrvatskoj.	3,77	64 (5)	33,86%
Osobama starije životne dobi zdravlje je puno važnije od izgleda.	4,38	110 (5)	58,20%
Seksualne potrebe osoba starije životne dobi su zanemarive.	3,06	80 (3)	42,33%

Osobe starije životne dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima.	3,10	98 (3)	51,85%
U starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera od muškaraca.	3,88	63 (3)	33,33%
Osobe u mirovini u našem društvu imaju mnogo prilika za dodatnu zaradu.	2,45	68 (3)	35,98%
Osobe starije životne dobi prepuštene su same sebi.	3,36	88 (3)	46,56%

Tablica 7.3.1. Prikaz prosječnih odgovora, apsolutne i relativne frekvencije na iskazane tvrdnje u anketi brojevima od 1 do 5 s obzirom koliko se sudionici slažu ili ne slažu s tvrdnjom (broj 1 označavao je da se sudionik uopće ne slaže, a broje 5 označavao je da se sudionik slaže u potpunosti)

Izvor: autor

8. Rasprava

U anketi koja je provedena tijekom rujna 2024. godine putem online platforme "Google Obrasci" sudjelovalo je 189 sudionika. Anketa se sastojala od 43 pitanja. Sudionici su bili podjeljeni u 6 dobnih skupina, najviše sudionika, 81 (42,9%) bilo je u dobnu skupinu od 18 do 25 godina. Razlog tome je put prosljeđivanja ankete u grupe na društvenim mrežama mlađe generacije. Najmanju dobnu skupinu zauzela je 61 i više godina starosti, 9 (4,76%). U istraživanju sudjelovalo je 159 sudionica (84,13%), 30 sudionika (14,8%) te 2 (1%) koji nisu htjeli otkriti svoj spol ili ostalo. U pogledu obrazovanja, postignuta razina obrazovanja u najvećoj skupini bila je završena srednja škola, 113 (59,79%), dok najmanja skupina, 6 (3,17%) završila je poslijediplomski studij. Geografsko područje iz kojeg je najviše sudionika je Koprivničko-križevačke županije te grad Zagreb, a najmanje iz Primorsko-goranske županije i Zadarske županije gdje je odgovorio svega jedan sudionik (0,53%). S obzirom na trenutno radno mjesto i susretanje s osobama SŽD na radnom mjestu pokazala je da 144 (76,19%) osoba ne radi u zdravstvenom sustavu ili ustanovi koja brine o starijim i nemoćnim osobama. Najviše sudionika živi sa svojom obitelji u kući roditelja, 79 (41,80%), slijedi je skupina koja živi u svom stanu/kući s partnerom/icom i djecom, 52 (27,51%) dok najmanji postotak tj. jedan sudionik (0,53%) živi u podstanarstvu u stanu/kući s partnerom/icom i djecom. U istraživanju je 90 sudionika (47,6%) izjavilo je da ne živi i ne radi s osobama SŽD, dok 14 (7,4%) radi i živi s osobama SŽD.

Sudionici u dobi od 18 do 25 godina rijetko razmišljaju o starenju, 65 (34,39%), srednja dob u najvećem broju često razmišlja o starenju, 35 (18,51%), dok starija dob podjednako razmišljaja, odnosno ne razmišljaja o starenju ili rijetko razmišljaju o starenju, 4 (2,11%). Što je osoba starija, to češće razmišlja o starenju i starosti. Kad pomisle na starenje sudionici su odgovorili da ih najviše zabrinjava gubitak samostalnosti i ovisnost o drugima, 77 (40,74%), nakon čega slijedi gubitak fizičkog zdravlja, 62 (32,80%) dok najmanji broj sudionika zabrinjava gubitak odnosa s bliskim osobama i prijateljima, 8 (4,23%). Dobiveni rezultati u ovom istraživanju sukladni su rezultatima istraživanja čiji su rezultati prikazani u časopisu Medicina Fluminesis u gradu Rijeci 2019. godine, a koji također naglašava da je jedan od glavnih problema i strahova povezan uz starenje baš nesamostalnost i nemogućnost brige o sebi [34].

Na pitanje što je najvažnije za uspješno starenje najveći broj sudionika smatra da bi to bila veća financijska pomoć, 58 (30,69%), zatim edukacija i senzibilizacija društva, 48 (25,40%), a najmanje sudionika odabralo je povećanje pristupačnosti javnim uslugama, 13 (6,88%). Prema rezultatima prevladava mišljenje da će osoba starije dobi koja ima više novaca lakše i bolje brinuti o sebi, jer novac povezujemo s privatizacijom zdravstvenog sustava, plaćanjem usluga,

boljom prehranom, boljom brigom o sebi, većim prilikama za kvalitetnije provođenje vremena itd.

Više od polovice sudionika istraživanja slaže se s tvrdnjom da su osobe SŽD diskriminirane u društvu, 126 (66,66%), nemaju dovoljno prilika za izlazak i društvene aktivnosti, 115 (60,85%), nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji, 121 (64,02%) i sve manje se druže sa svojom djecom i unučadi, 107 (56,61%). Usporedno s istraživanjem u Rijeci 2019. godine, također naglašavaju da je prisutna nedovoljna društvena uključenost osoba starije životne dobi. [34] Većina sudionika smatra da bi se osobe starije dobi trebale više uključivati u donošenje odluka, 108 (57,14%).

U pogledu stambenog smještaja tj. domova za starije osobe 165 (87,30%) sudionika odgovorilo je da se slažu da je nedovoljno mjesta za sve potrebite osobe za istim. U pogledu domova također primjećuje se da većina sudionika, 131 (69,31%), smatra da država ne ulaže dovoljno novaca u izgradnju novih domova koji bi osiguravali mjesto za skrb i brigu za osobe starije dobi. U istraživanju u Rijeci također je uviđena povećana potreba za zdravstvenim i socijalnim uslugama osobama starije životne dobi [34]. Oko polovine slaže se da su osobe starije dobi najsiromašnije stanovništvo Republike Hrvatske, 107 (56,61%), da nemaju priliku za dodatnom zaradom u mirovini, 93 (49,20%) te da su financijski izrabljivane, 112 (59,26%). Sudionici u istraživanju u visokom postotku smatraju da su osobe starije dobi često prepuštene same sebi, 78 (41,27%), a ako nemaju obitelj njih 138 (78,01%) odgovorilo je da su prepuštene same sebi.

Većina sudionika procjenjuje da im je kontakt s osobama SŽD od velike važnosti, 146 (77,25%). Također, većina sudionika dijeli mišljenje da se o psihičkom zdravlju osoba SŽD ne govori dovoljno, 146 (77,25%). Što se tiče pogleda na mlađe generacije i odnosa prema osobama SŽD većina sudionika smatra da mlađe osobe nemaju razvijenu empatiju i razumijevanje za osobe SŽD, 102 (53,97%), ali većina dijeli mišljenje da osobe koje su odrastale uz osobe starije dobi ipak imaju veću razinu empatije i senzibilniji su prema toj populaciji kasnije u životu, 147 (77,78%). Istraživanje Sunare A. u svojem diplomskom radu objavljenog 2014. godine ukazuju da studenti u Zagrebu pokazuju nisku razinu ageizma, a tako i predrasuda [35]. S tvrdnjom da će se njihova djeca odnositi prema njima onako kako se oni odnose prema svojim roditeljima većina sudionika se složila s tom tvrdnjom, 112 (59,26%).

Zanemarivanje je oblik nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme govore i dobiveni rezultati ovog istraživanja. Naime, s tom se tvrdnjom slaže dvije trećine sudionika, 143 (75,66%). Slični rezultat dobila je i Vučica A. u istraživanju za diplomski rad 2021. godine gdje se 96,4% sudionika slaže da je nasilje nad osobama starije dobi ozbiljan društveni problem [36].

Od sudionika ovog istraživanja tražili smo da s brojem od 1 do 5 označe koliko se slažu s određenim stereotipom. Jedan od prvih stereotipa je da su osobe starije dobi nesposobne s čime se uopće ne slaže 99 (52,4%) sudionika. Sa stereotipom da su osobe starije dobi bolešljive, polovica sudionika se složila, 94 (49,74%). Tvrdnja da osobe starije dobi loše pamte podjelila je sudionike u njihovom mišljenju, pa se s tom tvrdnjom slaže 60 sudionika (31,75%), ne slaže se 42 sudionika (22,22%) te gotovo polovica se niti slaže niti ne slaže, 87 (46,03%). Sličan rezultat u svom istraživanju dobila je Tisaj R. u svom diplomskom radu objavljen 2017. godine gdje navodi da čak 39,4% učenika srednjih škola smatra da su osobe starije dobi zaboravne [37]. Sudionici se u visokom postotku slažu da se od starijih osoba može puno naučiti, 161 (85,18%) te da su važan dio društva, 167 (88,36%). Navedeni rezultati ukazuju važnost aktivnog sudjelovanja osoba SŽD u društvu. Osobe starije dobi su društvene smatra 53 sudionika (28,04%) , a čak 136 sudionika (81,96%) nema o tome mišljenje, istovremeno sudionici se u visokom postotku slažu da se osobe starije dobi puno družu sa svojim prijateljima i obitelji dok 55 sudionika (29,10%) smatra drugačije te 81 sudionik (42,86%) se niti slaže niti ne slaže. Osobe starije dobi se osjećaju socijalno izolirano složilo se 133 sudionika (70,37%). Prema gore navedenom stanju Republike Hrvatske, prema sudionicima odgovor da su osobe starije dobi siromašne neodlučno je 89 (47,09%) sudionika, slaže se njih 50 (26,45%), te se ne slaže njih također 50 (26,45%). Naime, velika popularnost odgovora primjećuje se u stereotipu da su osobe starije dobi mudre, s čime se 123 sudionika i složilo (65,08%).

Trećina sudionika nije se složilo da su osobe starije dobi depresivne, 57 (30,16%), ali gotovo polovica sudionika navodi da se niti slažu, niti ne slažu s navedenom tvrdnjom, 89 (47,09%), što ukazuje na djelomičnu nesigurnost stavova u pogledu depresivnosti osoba SŽD. U starijoj dobi neminovni su gubitci važnih osoba u životu, prijatelja, kolegica i kolega s posla, a tako nažalost i životnih partnera. S tvrdnjom da žene češće ostaju bez životnih partnera u starijoj dobi složilo se 118 sudionika (62,43%) čemu u prilog ide statistika i usporedba prosječnog životnog vijeka žena. Prema podacima Eurostata, u prosjeku je očekivani životni vijek iz 2021. godine iznosio 76,7 godina. Očekivani životni vijek žena bio je 79,8, a muškaraca 73,6 godina.

Ispitivanjem je li osobama SŽD bitnije zdravlje od izgleda sudionici su u većini dali odgovor da se slažu da je zdravlje osobama SŽD bitnije od fizičkog izgleda, 158 (83,60%).

Stavovi opće populacije prema seksualnosti osoba SŽD također odražava raspodjeljenost, pa se s tvrdnjom da kod osoba SDŽ dolazi do slabljenja seksualne želje i potreba ne slaže 38 sudionika (21,10%), slaže se njih 18 (9,52%) te njih 98 (51,85%) niti se slaže niti se ne slaže. Seksualne potrebe osoba SŽD su zanemarive, sudionici su također podijeljeni u mišljenju: slaže se 57 sudionika (30,16%), ne slaže se njih 52 (27,51%) te njih 80 (42,33%) niti se slaže niti se ne slaže.

S tvrdnjom da osobe SŽD imaju odličnu zdravstvenu zaštitu njih 80 (42,33%) se ne slaže dok njih 43 (22,75%) se slaže, a njih 66 (34,92%) niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom.

9. Zaključak

Udio stanovništva starijih od 65 g. iznosi 22,34% od ukupnog broju stanovnika u Hrvatskoj, pri čemu udio muškaraca u toj dobi iznosi 19,28% ukupnog muškog stanovništva, a udio žena te dobi iznosi 25,19% ukupnog ženskog stanovništva, stoga je prijeko potrebno informirati, educirati i promicati uspješno i zdravo starenje, a tako i razbijati negativne stavove, predrasude i diskriminaciju prema toj populaciji. Bez osoba starije životne dobi ne bi bilo dragocijenog prenošenja životnih vještina, iskustava i običaja na mlađe generacije. Sami stavovi i predrasude o nekoj populaciji mogu uveliko utjecati na komunikaciju i ponašanje pojedinca prema toj skupini. Ovo istraživanje, u kojem je sudjelovalo 189 sudionika, daje okvirnu sliku stavova opće populacije o starenju i starijim osobama. Prema prikupljenim podacima sudionici su se u većini složili s pozitivnim stereotipima i tvrdnjama: osobe starije dobi su mudre, važan su dio društva te se od njih može puno naučiti. Većina se je složila i s nekim negativnim tvrdnjama: osobe starije dobi se često osjećaju socijalno izolirane, da osobe starije dobi nemaju dovoljno prilika za dodatnom zaradom, da ukoliko nemaju obitelj prepuštene su same sebi i generalno da su prepuštene same sebi, da su osobe starije dobi boležljive, da su osobe starije dobi najsiromašniji dio stanovništva u RH, da su osobe starije dobi često diskriminirane u društvu, da nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji, da osobe starije dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženje s obitelji i prijateljima, da u RH nema dovoljno mjesta za osobe kojima je potreban smještaj u domovima, da je zanemarivanje oblik nasilja koji je sve više prisutan, da se o psihičkom zdravlju starijih osoba ne vodi dovoljna briga te da su osobe SŽD financijski izrabljivane. Najnegativnije stavove imali su u pogledu sljedećih tvrdnji: osobe SŽD su depresivne, da država ulaže velike svote novca u domove, da su osobe SŽD nesposobne, da se mlađa populacija odnosi prema osobama SŽD empatično i s puno razumijevanja te da u RH osobe SŽD imaju odličnu zdravstvenu zaštitu. Neutralan stav imaju i za tvrdnje da se osobe SŽD puno druže sa svojim prijateljima i obitelji, da osobe SŽD loše pamte, da su osobe SŽD siromašne, da su seksualne potrebe osoba SŽD zanemarive, da gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima te da su depresivne. Tvrdnje s kojima su se sudionici složili u većini, poput one da u starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera, da je osobama SŽD bitnije zdravlje od fizičkog izgleda, da se osobe SŽD moraju uključivati više u donošenju odluka, da im je kontakt sa starijim osobama vrlo važan, da osobe SŽD nemaju dovoljno prilika za izlazak i društvene aktivnosti, da osobe koje su odrasle uz osobe SŽD su senzibilnije prema njima kasnije u životu te da će se njihova djeca ponašati s njima onako kako se oni ponašaju prema svojim roditeljima navode nas na zaključak da u društvu postoji određeni senzibilitet za potrebe osoba starije životne dobi i percepcija da su one važan segment društva koji ima važnu ulogu u

prenošenju znanja i iskustava na mlađe generacije. Podaci pokazuju da postoji i svijest o potrebi boljeg funkcioniranja javnih sustava koji nisu u zadovoljavajućoj mjeri usklađeni s potrebama osoba starije životne dobi (zdravstvena skrb, smještajni kapaciteti, mogućnost dodatne zarade i sl.). Kako bi društvo postalo senzibilnije, educiranije o osobama SŽD i problematici te životne dobi potrebno je poduzeti određene mjere. Uloga medicinske sestre/tehničara svakako je nezamjenjiva i od velike važnosti jer baš ona je ta koja će doći skoro svakodnevno u bliski kontakt s osobama SŽD, pružiti najbolju moguću zdravstvenu njegu i potrebne informacije članovima njihovih obitelji. Adekvatnim medijskim sadržajima, mjerama promocije zdravlja i prevencije bolesti u starijoj životnoj dobi, uspostavljanje emocionalnih odnosa i provođenje vremena s unucima, obilježavanje dana starijih osoba, posjete vrtićke djece staračkim domovima neke su od aktivnosti kojima se starenje i starija životna dob može učiniti zdravim i lijepim periodom života svakog stanovnika, u čemu je važna uloga i naše sestrinske struke.

10. Literatura

- [1] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/starenje>, dostupno 20.9.2024.
- [2] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/rast>, dostupno 20.9.2024.
- [3] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ageing_Europe_-_statistics_on_population_developments#Older_people_.E2.80.94_population_overview, dostupno 21.9.2024.
- [4] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statistički_podaci_o_stanovništvu_na_regionalnoj_razini&oldid=312586, dostupno 21.9.2024.
- [5] Wagner KH, Cameron-Smith D, Wessner B, Franzke B. Biomarkers of Aging: From Function to Molecular Biology. *Nutrients*. 2016 Jun 2;8(6):338. doi: 10.3390/nu8060338. PMID: 27271660; PMCID: PMC4924179, dostupno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4924179/> (21.9.2024.)
- [6] Han LKM, Verhoeven JE, Tyrka AR, Penninx BWJH, Wolkowitz OM, Månsson KNT, Lindqvist D, Boks MP, Révész D, Mellon SH, Picard M. Accelerating research on biological aging and mental health: Current challenges and future directions. *Psychoneuroendocrinology*. 2019 Aug;106:293-311. doi: 10.1016/j.psyneuen.2019.04.004. Epub 2019 Apr 5. PMID: 31154264; PMCID: PMC6589133., dostupno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6589133/> (22.9.2024.)
- [7] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/lokomotorni-sustav>, dostupno 23.9.2024.
- [8] P. Đurđević: Fiziološke promjene mišićno koštanog sustava osoba treće životne dobi, Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Orahovica, 2021.
- [9] <https://hemed.hr/Default.aspx?sid=17933>, dostupno 23.9.2024.
- [10] T. Horvat: Psihičke promjene u starosti, Završni rad, Zdravstveno veleučilište Zagreb, Zagreb, 2017.
- [11] <https://zzjzpgz.hr/wp-content/uploads/2021/11/Tjelesne-i-mentalne-promjene-u-zlatnodoba-zivota.pdf>, dostupno 25.9.2024.
- [12] S. Turina: Psihički poremećaji u gerijatrijskoj dobi, Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Slavonski Brod, 2021.
- [13] Rijavec M., Uspješno starenje, Pozitivna psihologija, Medix, listopad 2011., str. 105.-106., dostupno na: <https://www.kardio.hr/wp-content/uploads/2012/02/105-106.pdf>, 24.9.2024.
- [14] <https://sginzg.hr/aktivno-starenje/>, dostupno 24.9.2024.
- [15] <https://www.medix.hr/uspjesno-starenje>, dostupno 24.9.2024.

- [16] Tucak Junaković I., Nekić M.; Percepcija uspješnog starenja u starijih osoba, pregledni članak, Hrčak, 2016., str. 171-187, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/280224>, 24.9.2024.
- [17] <https://www.stampar.hr/hr/vodic-14-uputa-za-aktivno-zdravo-produktivno-starenje-hrvatski-model>, dostupno 24.9.2024.
- [18] <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing>, dostupno 25.9.2024.
- [19] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/stav>, dostupno 25.9.2024.
- [20] <https://www.enciklopedija.hr/clanak/predrasuda>, dostupno 25.9.2024.
- [21] <https://enciklopedija.hr/clanak/stereotip>, dostupno 26.9.2024.
- [22] D. Maurović: Stereotipi i predrasude prema starijim osobama, Završni rad, Filozofski fakultet Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2015.
- [23] S. Uzun, O. Kozumplik, Požgain I., D. Kalinić, N. Mimica: Stavovi i predrasude prema starijim osobama, Medix, br. 136, lipanj/srpanj 2019, str. 216-221
- [24] <https://www.rijeka.hr/wp-content/uploads/2016/11/Prof.-Zupancic-Stereotipi-o-starijim-osobama.pdf>, dostupno 26.9.2024.
- [25] <https://sginzg.hr/diskriminacija-starijih-osoba/>, dostupno 27.9.2024.
- [26] Jonjić V., Stavovi i stereotipi, Završni rad, Pomorski fakultet u Splitu, Split, 2017.
- [27] Rovis P., Ljestvice za mjerenje stavova, Diplomski rad, Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković", Pula, 2017.
- [28] Devčić K., Kako mjerimo stavove? Kratki uvod u konstrukciju upitnika stavova, Diskrepancija, Vol. 18, No. 26, 2024., str. 83-99, 2024.
- [29] Lemut I., Stavovi i promjena stava, Završni rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2012.
- [30] A. Andrašek: Diskriminacija osoba starije životne dobi, Završni rad, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2020.
- [31] A. Dragović: Sestrinska skrb za starije osobe u zajednici - usporedba europskih zemalja, Završni rad, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2022.
- [32] <https://www.healthhub.hr/kolumna-nurses-corner-tihana-gaspert-uloga-medicinskih-sestara-u-sustavu-socijalne-skrbi-advanced-nurse-practitioner-u-domovi-za-starije-osobe/>, dostupno 27.9.2024.
- [33] <https://www.zjzdnz.hr/zdravlje/zdravlje-starijih-osoba/medjunarodni-dan-starijih-osoba-1-listopada-2022-godine>, dostupno 27.9.2024.
- [34] Vasiljev Marchesi V., Racz A., Bilajec L., Roviš D. i Rukavina T., Kvalitativno istraživanje stavova o starenju i potrebama osoba starije životne dobi u gradu Rijeci: javnozdravstveni i bioetički aspekti, Medicina Fluminensis, Vol. 55, No. 3., str. 247-259, 2019., dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/323533>,

- [35] Sunara A., Stavovi studenata o starijim osobama: validacija Fraboni skale ageizma, diplomski rad, Hrvatski studiji, Zagreb, 2014.
- [36] Vučica A., Znanje opće populacije o nasilju nad starijim osobama u obitelji, diplomski rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Slavonski Brod, 2021.
- [37] Tisaj R., Mišljenje učenika srednjih škola o starijim osobama, diplomski rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Čakovec, 2017.

Popis grafikona

Grafikon 7.2.1. Podjela sudionika prema dobi, [Izvor: autor]

Grafikon 7.2.2. Podjela sudionika prema spolu, [Izvor: autor]

Grafikon 7.2.3. Podjela sudionika prema postignutoj razini obrazovanja, [Izvor: autor]

Grafikon 7.2.4. Podjela sudionika prema mjestu boravišta, [Izvor: autor]

Grafikon 7.2.5. Podjela sudionika prema stambenoj situaciji, [Izvor: autor]

Grafikon 7.2.6. Opća podjela sudionika prema vrsti posla kojeg rade (susretanje na poslu sa starijim osobama), [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.1. Podjela sudionika prema stambenom i radnom statusu s osobama SŽD, [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.2.. Prikaz učestalosti razmišljanja o starosti uz grubu dobnu podjelu, [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.3. Prikaz najveće zabrinutosti sudionika u pomisli na starenje, [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.4.. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su važan dio društva." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.5.. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi često su diskriminirane u društvu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.6. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi morale bi se više uključivati u donošenje odluka." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.7. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi se puno družu sa svojim prijateljima i obitelji." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.8. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U mojem životu kontakt s osobama starije dobi mi je vrlo važan." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.9. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi u Republici Hrvatskoj imaju odličnu zdravstvenu zaštitu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.10. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi ukoliko nemaju obitelj prepuštene su "same sebi"." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.11. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi nemaju dovoljno mjesta i prilika za izlazak i društvene aktivnosti." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.12. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.13. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženje s djecom i unučadi." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.14. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi često se osjećaju socijalno izolirane." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.15. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U Republici Hrvatskoj nema dovoljno mjesta za sve osobe kojima je potreban smještaj u domovima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.16. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Mlađe osobe pune su empatije i razumijevanja za starije osobe." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.17. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Država ulaže velike svote novaca u domove za starije osobe." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.18. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Zanemarivanje osoba starije dobi oblik je nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.19. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "O psihičkom zdravlju osoba starije životne dobi ne vodi se dovoljna briga." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti., [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.20. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe koje su odrasle uz osobe starije životne dobi senzibilnije su i empatičnije prema njima kasnije u životu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti., [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.21. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Od osoba starije dobi puno se može naučiti." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti., [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.22. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi financijski su izrabljivane." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.23. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su nesposobne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.24. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su bolešljive." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.25. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi loše pamte." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.26. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Vaša djeca odnosit će se prema Vama jednako kako se Vi odnosite prema svojim roditeljima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.27. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su siromašne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.28. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su depresivne." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.29. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije dobi su mudre." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.30. Prikaz najvažnijih stavki za bolje i uspješnije starenje među sudionicima, [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.31. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi najsiromašniji su dio stanovništva u Republici Hrvatskoj." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.32. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi zdravlje je puno važnije od izgleda." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.33. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Seksualne potrebe osoba starije životne dobi su zanemarive." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.34. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.35. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "U starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera od muškaraca." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.36. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe u mirovini u našem društvu imaju mnogo prilika za dodatnu zaradu." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Grafikon 7.3.37. Prikaz slaganja sudionika s ponuđenom tvrdnjom: "Osobe starije životne dobi prepuštene su same sebi.." u kojem 1 označuje da se uopće ne slažu, a 5 označuje da se slažu u potpunosti. , [Izvor: autor]

Popis tablica

Tablica 7.3.1. Prikaz prosječnih odgovora, apsolutne i relativne frekvencije na iskazane tvrdnje u anketi brojevima od 1 do 5 s obzirom koliko se sudionici slažu ili ne slažu s tvrdnjom (broj 1 označavao je da se sudionik uopće ne slaže, a broje 5 označavao je da se sudionik slaže u potpunosti) , [Izvor: autor]

Anketa

1. Koliko imate godina?
 - a. 18-25
 - b. 26-35
 - c. 36-40
 - d. 40-50
 - e. 51-60
 - f. 61 i više godina
2. Koji je Vaš spol?
 - a. Muško
 - b. Žensko
 - c. Ostalo
 - d. Ne želim reći
3. Koja je Vaša postignuta razina obrazovanja?
 - a. Završena osnovna škola
 - b. Završena srednja škola
 - c. Završen prijediplomski studij
 - d. Završen diplomski studij
 - e. Završen poslijediplomski studij
4. Radite li u zdravstvenoj sustavu ili ustanovi koja brine o starijim i nemoćnim osobama?
 - a. Da
 - b. Ne
5. Gdje živite?
 - a. Zagrebačka županija
 - b. Krapinsko-zagorska županija
 - c. Sisačko-moslavačka županija
 - d. Karlovačka županija
 - e. Varaždinska županija
 - f. Koprivničko-križevačka županija
 - g. Bjelovarsko-bilogorska županija
 - h. Primorsko-goranska županija
 - i. Ličko-senjska županija
 - j. Virovitičko-podravska županija
 - k. Požeško-slavonska županija

- l. Brodsko-posavska županija
 - m. Zadarska županija
 - n. Osječko-baranjska županija
 - o. Šibensko-kninska županija
 - p. Vukovarsko-srijemska županija
 - q. Splitsko-dalmatinska županija
 - r. Istarska županija
 - s. Dubrovačko-neretvanska županija
 - t. Međimurska županija
 - u. Grad Zagreb
6. Gdje živite?
- a. U svom stanu/kući s partnerom/icom i djecom
 - b. U svom stanu/kući s partnerom/icom
 - c. Sam/a u svojoj kući/stanu
 - d. Podstanar u stanu/kući s partnerom/icom
 - e. Sam/a u podstanarstvu
 - f. Sa svojom obitelji u kući roditelja
 - g. Kod djece u njihovoj kući/stanu
 - h. U domu za brigu o starijim osobama
7. Osobe starije dobi smatraju se osobe starije od 65 godina; živite li ili se svakodnevno susrećete sa osobama starije životne dobi?
- a. Da, živim s osobama starije životne dobi
 - b. Da, radim s osobama starije životne dobi, ali ne živim s starijim osobama
 - c. Da, radim i živim s starijim osobom/osobama
 - d. Ne, ne živim s osobama starije životne dobi i ne radim s starijim osobama
8. Koliko često razmišljate o starenju?
- a. Mlad/a sam i još ne razmišljam o starosti
 - b. Mlad/a sam i rijetko razmišljam o starosti
 - c. Mlad/a sam i često razmišljam o starosti
 - d. Srednje sam dobi i ne razmišljam o starosti
 - e. Srednje sam dobi i rijetko razmišljam o starosti
 - f. Srednje sam dobi i često razmišljam o starosti
 - g. Starije sam dobi i ne razmišljam o starosti
 - h. Starije sam dobi i rijetko razmišljam o starosti
 - i. Starije sam dobi i često razmišljam o starosti

9. Kada pomislite na starenje što Vas najviše zabrinjava?
- Gubitak fizičkog zdravlja
 - Nedovoljno financija
 - Gubitak samostalnosti i ovisnost o drugima
 - Gubitak odnosa s bliskim osobama i prijateljima
 - Gubitak psihičkog zdravlja
10. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su važan dio društva.
11. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi često su diskriminirane u društvu.
12. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi morale bi se više uključivati u donošenje odluka.
13. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi se puno druže sa svojim prijateljima i obitelji.
14. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U mojem životu kontakt s osobama starije dobi mi je vrlo važan.
15. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi u Republici Hrvatskoj imaju odličnu zdravstvenu zaštitu.
16. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi ukoliko nemaju obitelj prepuštene su "same sebi".
17. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi nemaju dovoljno mjesta i prilika za izlazak i društvene aktivnosti.
18. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi nemaju dovoljno prilika za edukaciju o modernoj tehnologiji.
19. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi u današnje vrijeme imaju sve manje prilika za druženja sa djecom i unučadi.

20. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi često se osjećaju socijalno izolirane.
21. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U Republici Hrvatskoj nema dovoljno mjesta za sve osobe kojima je potreban smještaj u domovima.
22. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Mlađe osobe pune su empatije i razumijevanja za starije osobe.
23. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Država ulaže velike svote novca u domove za starije osobe.
24. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Zanemarivanje osoba starije dobi je oblik nasilja koji je sve više prisutan u današnje vrijeme
25. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): O psihičkom zdravlju osoba starije životne dobi ne vodi se dovoljna briga.
26. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe koje su odrasle uz osobe starije životne dobi senzibilnije su i emaptičnije prema njima kasnije u životu.
27. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Od osoba starije dobi puno se može naučiti.
28. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi financijski su izrabljivane.
29. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su nesposobne.
30. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su boležljive.
31. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi loše pamte.

32. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Vaša djeca odnosit će se prema Vama jednako kako se Vi odnosite prema svojim roditeljima.
33. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su siromašne.
34. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su depresivne.
35. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije dobi su mudre.
36. Što je prema Vama najvažnije za bolje i uspješnije starenje?
- a. Bolja zdravstvena zaštita
 - b. Veća financijska pomoć
 - c. Poboljšanje socijalnih usluga
 - d. Povećanje pristupačnosti javnim uslugama
 - e. Edukacija i senzibilizacija društva
37. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi najsiromašniji su dio stanovništva u Republici Hrvatskoj.
38. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobama starije životne dobi zdravlje je puno važnije od izgleda.
39. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Seksualne potrebe osoba starije životne dobi su zanemarive.
40. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi gube seksualnu privlačnost prema sebi i drugima.
41. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): U starijoj životnoj dobi žene češće ostaju bez životnih partnera od muškaraca.
42. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe u mirovini u našem društvu imaju mnogo prilika za dodatnu zaradu.

43. Od 1 do 5 ocijenite koliko se slažete sa sljedećom tvrdnjom (1 označuje da se uopće ne slažete, a 5 označuje da se slažete u potpunosti): Osobe starije životne dobi prepuštene su same sebi.

Sveučilište Sjever

—
HAWON
AJIEBBAIHU

SVEUČILIŠTE
SJEVER
—

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MIHAEL VUGRIN (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/~~ica~~-završnog/~~diplomskog/specijalističkog~~ (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom STAVOVI OČE POPULACIJE O STARENJU I STARIJIM OSOBAMA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

Vugrin
(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.